

ԱՌԵՏԱԲԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

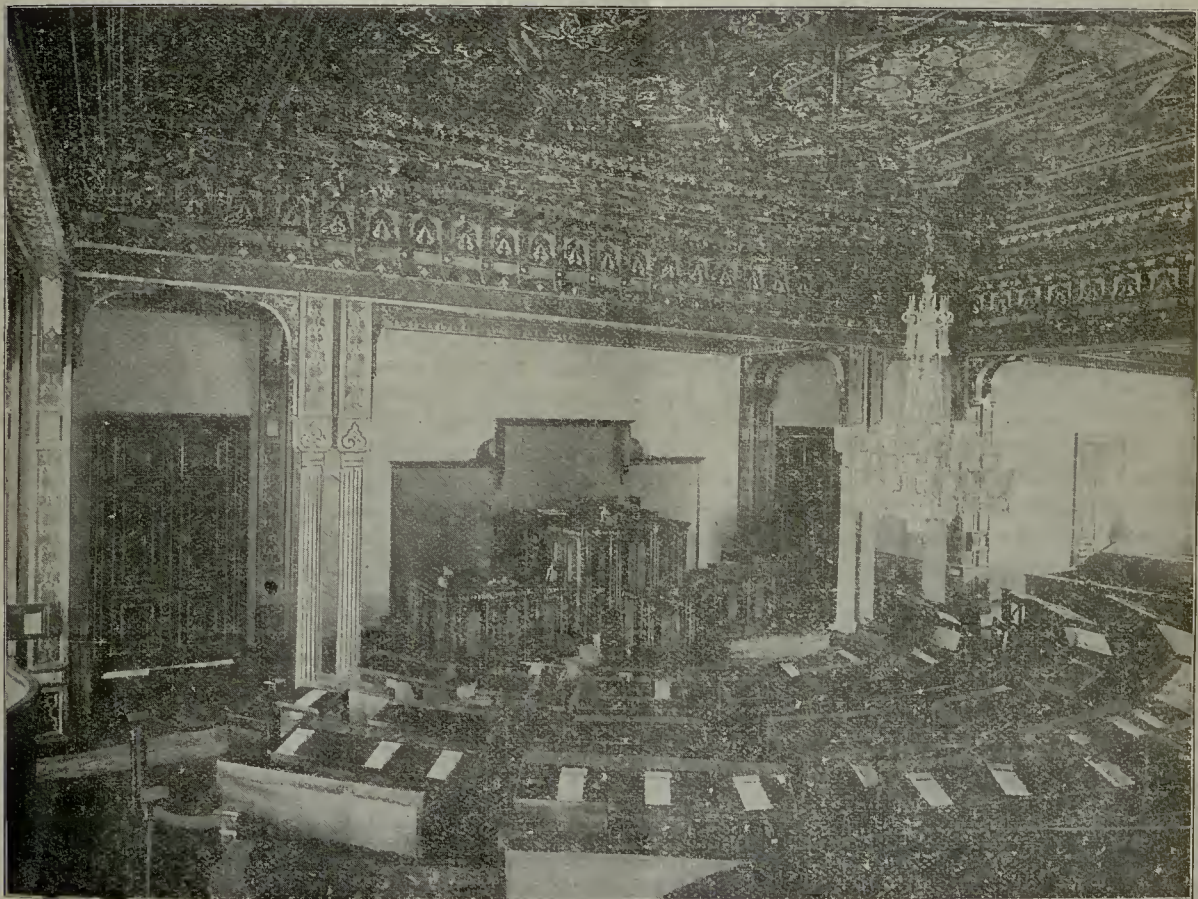
ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ

The Weekly **AVEDAPER**, American Bible House, Constantinople.

ՀԱՏՈՐ ԿԳ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՓԵՏՐՈՒՍԱՐ 12, 1910

ԹԻԻ 7

ԵՆԲԱԿՈՅՏԻ ԺՈՂՈՎԱՍՏՐԱՀԸ ՁԲԱՂԱՆԻ ՊԱԼԱՏԱՆ ՄԷՁ

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ	
Տարեկ. բանեցին	40 ԴՃ.
Ամերկայի հմր	2 ՏՈԼ.
Անգղիոյ „	8 շե.ին
Ուրիշ հմր-	
Էրեւնիում „	10 ՊԲ.
Ձեռքէ՝ հատը	40 փ-րս
Մանուցման գիները չափաւոր	

ԱՒԵՏԱՐԵՐ
ՇԱՐԱՔԱՐԵՐԹ
ՀԱՍԵՐԷՆ, ՀԱՍՏԱՏՈՒ ԹՈՒՐԿԵՐԷՆ
Խմբագիրներ Հ. Մ. Ալեկ
Հ. Ս. Պարսեմ
Յ. Գ. Գրիգորեան
Մ. Մինասեան
Պայպը Հառաւ,
Կ. պոլիս, Թուրքիա

THE AVE DAPER
A WEEKLY PAPER
ARMENIAN, ARMENO-TURKISH.
EDITORS H. M. ALLEN
H. S. BARNUM
H. K. KRIKORIAN
M. MINASSIAN
American Bible House
Cons/ple, Turkey

TERMS	
An. Subscrip.	Ps. 40
U. S. A.	\$ 2
England	Shils. 8
Other countries	Fra. 10
Single Copy 40 Paras	
Advertising rates on application	

ՇԷՅՔՍՓԻՐԻ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ

ՄԱՐԳԷԹ
(2-րդ Լէ՛՛)

Երկրորդ ողին ելաւ արիւնոտ մանուկի մը նը-
մանութիւնով և Մաքայթը անուշով կանչեց և
հրամայեց որ բնաւ չվախնայ, որովհետեւ կոնջ-
մէ ծնածնեւուն ո՛չ մէկ իրեն վնաս հասցնելու կա-
րող պիտի ըլլար և թեւադրեց անոր ըլլալ խիստ, ա-
րի և տնվեհեր, «Ուրեմն ապրէ, Մաքայթ», գոչեց
թագաւորը, «քեզմէ ի՞նչ վախ կրնամ ունենալ,
Բայց նորէն վատահոթիւնը կրկնապէս ապահով
պիտի ընեմ: Դուք պէտք չէ որ ապրիս որ կարե-
նամ ըսել վատասիրտ վախին թէ կը ստէ ինք,
և քնանամ» հակառակ որոտումին:»

Ողին աներեւութացաւ և երրորդ մը ելաւ զը-
լուխը թագ դրուած մանուկի մը տեսքով և ձեւ-
քը ծառ մը բռնած: Ան այ Մաքայթը անուշովը
կանչեց և դաւադրութիւններու դէմ սրտապնդեց
դայն ըսելով թէ ինք բնաւ պիտի չյաղթահարուի
մինչեւ որ Պիրնամի անտառը Տընսինէյնի ըլուրը
իբնէն դէմը գայ: «Աղուոր գուշակութիւններ, շատ
բարեւ» գոչեց Մաքայթը, «Ո՛վ կրնայ տեղափոխել
անտառ մը և չարմել դայն իր երկրամուկ արմատ-
ներէն: Հիմա կը տեսնեմ թէ հասարակ մարդու
մը չափ կեանքը պիտի ապրիմ և անժամանակ պի-
տի չխլուիմ բուն մահով մը: Բայց սիրտս կը
բաւախէ գիտնալու համար բան մը: Խօսէ ինծի,
և թէ քու արուեստդ կրնայ խօսիլ այդչափ, Պան-
քոյի սերունդը պիտի իշխեն՝ երբեք այս թագաւոր-
ութեան վրայ:» Հոս կաթման գետին խորասուզուե-
ցաւ և երաժշտութեան ձայն մը լսուեցաւ և ութը
թագաւորանման ստուերներ Մաքայթի առջեւէն
անցան և յետոյ Պանքո, որ ձեռքը հայելի մը ու-
նէր որուն մէջ կը տեսնուէին անոնցմէ դեռ չա-
տնուր պատկերները, Ասով Մաքայթը գիտցաւ թէ
անոնք Պանքոյի սերունդներն են, որոնք իրմէ
ետքը Սկովաթոյ վրայ պիտի իշխեն, և կախարչնե-
րը մեղմ երաժշտութեան մը ձայնով և պարով,
Մաքայթի յարգանքի և բարեւելու ձեւեր մը ը-
նելով աներեւութացան. ահա այս ժամանակէն

Մաքայթի մտածումները արիւնահեղ ու ահա-
ւոր էին:

Երբ կախարչներու քարայրէն ելաւ լսած ա-
ռաջին բանը ան եղաւ թէ Մաքայթ, Ֆայֆի Իշ-
խանը, Անգղիա փախած էր միանալու համար այն
բանակին, որ կը կազմուէր իրեն դէմ, վերջին թա-
գաւորին երէց որդի Մաքոմի հրամանատարութեան
տակ և նպատակն էր գահնկեց ընել Մաքայթը
ու անոր տեղ բուն զահաժառանգը, Մաքոմը, նըս-
տեցնել: Մաքայթը բարկութենէն կատղած Մաք-
այթի բերդին վրայ յարձակեցաւ և իշխանին ետեւ
թողած կինը և զաւակները սուրէ անցուց և նախ-
ճիրը այնչափ առաջ տարաւ որ Մաքայթի ամե-
նապզտիկ ազգականութեան կապ մը ունեցողը
իսկ մեռցուց, Ասոնք և այսպիսի գործեր իր բո-
ւոր զխաւոր ազնուականներուն սիրտերը ուժա-
ցուցին իրմէ. այնպէս որ կրցան փախչիլ ու միա-
նալ Մաքոմի և Մաքայթի հետ, որոնք կը մօտե-
նային Անգղիոյ մէջ կազմուած զօրաւոր բանա-
կով մը և մնացեալ ազնուականները գաղտնապէս
կը փափաքէին անոնց յաջորդութիւնը, թէ և իրենց
Մաքայթէն ունեցած վախին պատճառով գործն
դեր մը չէին կրնար կատարել, իր հակակիրները
չառցան կամաց, կամաց, ամէն մարդ զգուշցաւ
այդ բռնապետէն, ոչ մէկը կը սիրէր ու կը յար-
գէր դայն այլ միշտ կասկածով կը նայէին անոր
վրայ. այնպէս որ, ան սկսաւ նախանձիլ մինչեւ
իսկ իր սպաննած Տընքանի, որ իր գերեզմանին
մէջ խոր քունով կը քնանար, ու թէեւ դաւաճա-
նութիւնը անոր դէմ կարելի մեծ չարիքը հասցու-
ցած էր, բայց ալ ո՛չ սուրը, ո՛չ թոյնը, ո՛չ ներ-
քին դաւաճանութեան, ո՛չ ալ արտաքին ապըս-
տամբական գուռիդը վնաս մը չէին կրնար հաս-
ցընել:

Երբ այս բաները կ'ըլլային, թագուհին, որ իր
չարութեան մէջ միակ ընկերն եղած էր և անոր
ընկերութեան մէջ միայն կրնար գտնել վայրկեանական
հանգստութիւն այն սարսափելի երազներէն, որոնք
իրենց երկուքն ալ կը չարչրկէին ամէն գիշեր, մե-
ռաւ և կը կարծուի թէ իր իսկ ձեռքով խղճա-
խայթի ու հանրութեան զղուանքին չդիմանալով:
(Տես երես 171)

ԱՄԵՏՍԱՔԵՐ

ՇԱԲԱԹ ԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

The Weekly AVEDAPER, American Bible House, Constantinople.

ՀԱՏՈՐ ԿԳ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՓԵՏՐՈՒՍՐ 12, 1910

ԹԻԻ 7

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

Հ Ո Ր Ի Զ Ո Ն Ր

Հ. Մ. Ա.

ԱՆԳԼԻՈՑ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ . Անգղիոյ ընտրական մեծ պայքարը վերջացաւ : Արդիւնքը քիչ զարմացում յառաջ չբերաւ քանի մը չըջանականերու մէջ : Կրնանք ըսել թէ յուսակաւութիւն պատճառեց այնպիսիներու որոնք կը յուսային կործանիչ արմատականութեան հոսանքի մը մէջ ընկղմած տեսնել Անգղիան : Հակառակամարտ կուսակցութիւններուն պայքարը խիստ եղաւ : Երբեմն գրեթէ իրարասպան պատերազմի մը կերպարանն առաւ, և դուրսէն դիտողներ անձկութեան և ակնկալութեան զգացումներով համակուեցան : Ժամ է սակայն միտք բերելու թէ սահմանադրական կառավարութիւնը նոր փորձարկութիւն մը չէ Անգղիական հողի վրայ, այլ հաստատուած դրութիւն մը՝ որ հարկւրաւոր տարիներէ ի վեր տողորած է Անգղիական միտքը : Ժողովրդին քուէն է տակաւին որ կ'իշխէ, և Բրիտանական ազգը հլուութեամբ և յօժարութեամբ կը խոնարհի անոր հեղինակութեան առջեւ : Այս բոլորն պայքարը օգը պարգեց լոկ : Ինչ ինչ տարակոյսներ ցրուեց նկատմամբ զլիաւոր խնդիրներու : Ժողովրդին ձայնը լսուեցաւ անսխալ յստակութեամբ : Դիւաւոր երկու կուսակցութիւններէն ոչ մին պատճառ ունի միւսին դէմ պարծելու : Ինչ արմատականութիւն որ կար իւրաքանչիւրին մէջ՝ յանկարծակի սանձուեցաւ : Դուէն վճռեց թէ Անգղիա իր աւանդական սովորութիւններէն պիտի չլեզի հապճեպով, և թէ ամէն անհրաժեշտ բարենորոգումներ բնական և սահմանադրական ընթացքով գործուելու են և ոչ թէ յեղաշրջականութեան քանդիչ մեթոտներով : Բրիտանական պահպանողականութիւնը ոչ մէկ ժամանակ աւելի լաւ

լուսաբանուեցաւ քան այս պայքարին մէջ : Ազատական կուսակցութիւնը Գործաւորական և Ազգայնական կուսակցութիւններուն օգնութեամբ հաղիւ հազ կը պահէ իր առաջնորդական դերը, բայց շատ նուազած մեծամասնութեամբ : Լուծուած խորհրդարանին մէջ Ազատականները 60—70 ձայնի մեծամասնութիւն մը ունէին ըստ միւսներուն վրայ : Նորակազմ խորհրդարանին մէջ Ազատական կուսակցութիւնը Գործաւորական կուսակցութեան ամբողջին և Ազգայնականներու աւելի քան քսանին պիտի կարօտի խորհրդարանին կիսուն հաւասարելու համար : Միութենականները 100է աւելի աթոռ չահեցան և Ազատականներու կը հաւասարին թուով : Ասկէ կը տեսնուի թէ Ազատական կուսակցութիւնը կարօտ կը մնայ երեք կամ, եթէ Անկախ Ազգայնականներն ալ հաշուուին, չորս կուսակցութիւններու օգնութեան, որոնց չահերը միշտ համընթաց և համաձայն չեն, մինչդեռ ընդդիմադիրները կը բաղկացնեն ամուր կուսակցութիւն մը որ ահագին ոյժ ու կորով ի յայտ բերաւ լրացող ամսուան մէջ : Ժողովրդին կամքը որոշ է երեք կէտի մէջ . 1. Պատշաճ միջոցներ գործառուելու են երկրին պաշտպանութեան համար : 2. Լորտերու Ժողովը անխախտ մնալու է, թէև ինչ ինչ բարեփոխումներ կ'ակնկալուին : 3. Մարտային բարեկարգութեան նոր ջանք և աշխատութիւն նուիրուելու է անմաքս վաճառականութեան վտանգները բառնալու համար : Կը տեսնուի թէ երկրին վճիռը կառավարութեան կը ներկայացնէ աշխարհավարութեան ինչ ինչ սեղմումներ և ընդհանուր սահմաններ : Արդ կը մնայ Բրիտանական ճշմարիտ քաղաքագէտ մը հանդիսանալու ամենադժուարին գործը, որ Մ. Ս. Երուսաղէմ վրայ կը ծանրանայ :

ՀԱՂԱՍՏԱՆԻ ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

Թայմ կըսէ թէ համայն Հնդկաստանի Իսլամներուն Դաշնակցութեան ժողովը, որ Տէլհի մէջ գումարեցաւ, կրնայ նշանաւոր դարաշրջութիւն մը բանալ Բրիտանական պետութեան և անուղղակի ալ բովանդակ աշխարհի Իսլամներուն պատմութեան մէջ: Պատմութեան տեղեակներ գիտեն թէ Ասիա ալ, Եւրոպա ալ, իրենց ուսման անկորնչելի յիշատակարաններէն, արհեստներէն և արուեստներէն մէկ քանին Իսլամ աշխարհի կը պարտին և թէ Իսլամ աշխարհի քաղաքագիտութիւնը և ազդեցութիւնը անջնջելի տպաւորութիւն գործեցին երկու ցամաքներուն ալ կեանքին վրայ: Սակայն Իսլամական կրօնի քննադատներ դարերէ ի վեր միամանաբար կը պատարակեն զայն իբրեւ յառաջդիմութեան թշնամի և արդի քաղաքակրթութեան պէտքերուն անյարմար կրօն: Յօդուածագիրը կը կարծէ թէ Իսլամ աշխարհի մեծ խորհողներուն վարդապետութիւնները աւելի խնամով ուսումնասիրելով ի յայտ պիտի գայ թէ այդ քննադատութիւնը խորունկ հիմ չունի: Հնդկաստանի Իսլամները կարծես հետզհետէ կ'արթնան և իրենց կրօնական ժառանգութեան և զայն բարեփոխումներու միջոցով մաքրագործելու հարկին գիտակից կ'ըլլան: «Ինչ բաներ աւելի խոստմնալից պիտի ըլլային ամէն երկրի Իսլամներու և Հնդկաստանի բարօրութեան համար քան ընկերային ու բարոյական ճշմարիտ վերադարձում մը քաջարի այն ցեղերուն, որոնք Մարգարէին կրօնն ընդունած են այդ պետութեան մէջ»:

Տէլհիի ժողովին մէջ Ազա Խան, որ կը նախագահէր, և ուրիշ նշանաւոր Իսլամներ բարենորոգման անհրաժեշտութիւնը ցոյց տուին զաշնակցութեան: Ճառախօսներուն ետեւը, անոնց չափաւոր, հաւատարիմ և գերադանցօրէն զործնական ոգին և Իսլամութեան գաղափարականներուն հանդէպ արտայայտուած խորին յարգանքը հարազատ անկեղծութեան տպաւորութիւնն ըրին: Ժողովին մէկ նպատակն էր Հնդկաստանի Իսլամները միացնել Բրիտանական պետութեան հաւատարիմ պաշտպան կանգնելու և անխնայութեան սերմերը բնաջինջ ընելու աշխատութեան մէջ: Ուրիշ նպատակ մը՝ Իսլամները յորդորել էր նուազ կարեւորութիւն ընծայել քաղաքական կամ պաշտօնէական և օրէնսգիտական խոնկալ ասպարէզներուն և իրենց տնտեսական և ճարտարական պայմաններուն բարելաւման հետամտիլ: Վերջապէս հարուստ Իսլամներուն հրաւէր կարդացուեցաւ ուսման արդիական հաստատութիւններ հիմնել և օժտել:

Այլազան երկիրներու Իսլամներու հետ սերտ առնչութեան մէջ գտնուողներ պիտի ուրախանան լսելով Ազա Խանի և էմիր Ալիի նման պետերու, որոնց ազդեցութիւնը պիտի կրեն անշուշտ իրենց կրօնակիցներէն միլիոնաւորներ, լայնախոհութիւնը, ողջմտութիւնը և յառաջդիմական ոգին:

ՃԵՄԱՐԻՏ ՀԱՅՐԵՆԱՍԵՐԸ, ՃԻԻՋԷՓՓԷ ՄԱԾԾԻՆԻ Հ. Մ. Ա.

ՃԻԻՋԷՓՓԷ Մաժժինի, Իտալացի հայրենասէրը, ծնած է Ճէնովայի մէջ 1805ին, Կեանքի մէջ շատ կանուխէն ազդուեցաւ այն չարիքներէն, որոնց տակ կը տառապէր Իտալիա և նուիրուեցաւ այն գաղափարին թէ ինք պէտք էր մաքառիլ Իտալիոյ ազատութեան համար: Ան ուշագրաւ գրական կարողութիւն մը ցոյց տուաւ և իր գրութիւնները ուշադրութիւն գրաւել սկսան: Երբ գաղտնի կազմակերպութիւններու գործով զբաղած էր եռանդագին, մատնուեցաւ և Սափոնայի բերդին մէջ բանտարկուեցաւ: Վեց ամսուան այս ժամանակամիջոցը, որուն մէջ իր միակ ընկերներն էին իր խցիկէն երեցող ծովի ու երկինքի տեսարանը, Սբ. Գիւրք մը, Տակիրտոս մը, Պայրըն մը, իր կեանքի ընթացքին մէկ դարձակէտն է: Ան գիտակեղաւ իր «առաքելութեան» և գծեց իր ծրագիրը, որ շուտով անուն հանեց բոլոր Եւրոպայի մէջ իբր Երեսփոխարէ Իտալիա: Ծրագիրն էր Իտալիան օտար և ներքին բռնութիւններէ ազատել և միացնել զայն կառավարական հանրապետական ձեւով մը: Շարժումին նշանաբանն էր Աստուծոյ և Ժողովուրդի: Իր կեանքին պատմութիւնը այս ժամանակէն սկսեալ անդադար գործունէութեան, բանտարկութիւններու, մազապուր պրծումներու, հալածումներու, աքսորի և սաստիկ տեսակէն տառապանքներու պատմութիւն մըն է: Բայց նորէն ան բնաւ չդիմաւորեց իր մեծ նպատակակէտին մէջ: Վերջապէս երբ ընդհանուր ներողութեան մը առիթով իր մահուան վճիռը վերացուած էր, ան մերժեց ընդունիլ «այսպիսի ներողութեան ու մոռացումի առաջարկ մը, որ կ'ըլլար Իտալիան երկրաւոր բոլոր բաներէ աւելի սիրած ըլլալուն համար»:

Կեանքին նպատակը մեծ մասամբ կատարուած էր երբ մեռաւ 1872ին, և Իտալական Երեսփոխարէն ըրավ և ազգը ըրին պատշաճ յարգանքը այս հայրենասէրին, որ իր բոլոր կեանքը նուիրած էր իր հայրենիքին ազատութեան դատին:

Նրիտասարդ Թուրքիան Մաժժինիի պէս կարող ու անձնազոհ հայրենասէրներ գտնել կ'աշխարհէ:

տի, բայց սա իրողութիւնը կը մնայ թէ քիչեր կը հասկնան որ առ Աստուած կենդանի հաւատքը և Անոր յայտնեալ օրէնքներուն անդեղեւ հաւատարմութիւն, այս երկուքը կը կազմեն հիմը ճշմարիտ հայրենասիրութեան: Այս յայտարարութիւնը հաստատելու համար Մածծինիի գրողութիւններէն քանի մը մէջ բերումներ կ'ընենք:

«Աստուած գոյ է»: Ահա այս է Մածծինիի մեկնակէտը: Ան գրեթէ խորհրդապաշտ մըն է յայտայանդիմանական կերպով Աստուածայինին վստահելով և կատարեալ մարգարէ մը՝ Աստուծոյ գերագոյն իշխանութիւնը եռանդազին յայտարարելով: «Ան որ աստեղազարդ գիշերուան մը մէջ, կամ իր ամենասիրելիներուն գերեզմաններուն մօտ, կամ մարտիրոսութեան մը դէմ յանդիման կրնայ զԱստուած ուրանալ, կամ մեծապէս ապերժանիկ, կամ մեծապէս չար մէկն է»: «Ձեր պարտականութիւններուն աղբիւրը», կը գրէ Իտալիոյ գործիչներուն «Աստուծոյ մէջ է: Ձեր պարտականութիւններուն սահմանը Անոր օրէնքին մէջ կը գտնուի: Եւ այդ օրէնքին աստիճանական յայտնութիւնը ու պատշաճեցումը մարդկութեան գործն է»: «Ընտանիքը սրտին հայրենիքն է»: Մածծինիի մենաւոր ու հաւածեալ կեանքին բոլոր հոգեյաւգումները կը յորդին սա նախադասութեան մէջ, զոր կարելի չէ կարգաւ առանց արտասուելու: «Ան որ ձախորդ պարագաներու բերումով անկարող եղած է ընտանիքի խաղաղ կեանքը ապրիլ, այս հրեշտակին թեւերուն տակ, մեղամաղձտութեան ստուեր մը ունի իր հոգիին վրայ նստող, և իր սիրտին մէջ դատարկութիւն մը զոր ոչինչ կըրնայ լցնել, և ես որ այս էջերը կը գրեմ ձեզի՝ գիտեմ դայն: Օրհնեցէ՛ք զԱստուած որ այս հրեշտակը ասեղծեց ձեզի համար. ո՛հ, երանի՛ ձեզի որ ընտանիքի ուրախութիւններն ու սիրտաշնորհները ունիք»: Եւ տակէ աւելի ի՛նչ յարգանքի տուրք եղած է կնոջ: «Կինն է ընտանիքին հրեշտակը: Իբրեւ մայր, ամուսին և կամ քոյր՝ կինը կեանքին դպումն է, սիրոյ գիւթի՛ք քաղցրութիւնը՝ թափուած անոր աշխատութիւններուն վրայ, անհատին համար ցոլացումը սիրող նախախնամութեան, որ մարդկութեան վրայ կը հսկէ»: «

Ուշադրութիւն կը հրաւիրենք այս իրողութեան վրայ թէ Մածծինիի առաջին քայլը մարդիկը համոզել էր որ իրենց պարտականութիւնները, ո՛չ թէ իրաւունքները, իրենց հետապնդումին գլխաւոր առարկան պէտք է ընեն: Մեզի կ'երեւայ թէ այս է այն պատգամը որուն պէտք է հետեւի ամէն ճշմարիտ Օսմանցի հայրենասէր: Այսպիսի ժամանակ

մը անձնական իրաւունքի բողոքներ քառս մը միայն կրնան յառաջ բերել. բայց եթէ իւրաքանչիւր մարդ իր պարտականութիւնը կատարէ ի՛նչ գինով որ ըլլայ, Թուրքիա այնպիսի ուժով մը պիտի զարգանայ, որուն դէմ բռնապետութեան ո՛չ մէկ ձև, օտար թէ ներքին, չկրնար հաստատ կենալ:

Մածծինի Իտալացի հայրենասէրէ մը աւելի բան մըն էր: Ան բարեկարգիչ մը և մարդասէր մըն էր: «Ձեզի համար ուրիշ յոյս չկայ», կը գրէ աքսորուած Իտալացի հայրենասէրներու, որոնք բոլոր Եւրոպայի մէջ ցրուած էին, «բայց միայն տիեզերական բարեկարգութեան և Եւրոպայի բոլոր ժողովուրդներուն և Եւրոպայի միջոցով ալ համայն մարդկութեան եղբայրակցութեան մէջ: Հետեւաբար, ով իմ եղբայրներս, կոչում կ'ընեմ ձեզի յանուն ձեր պարտականութեան և ձեր չահերուն՝ չմոռնալ թէ ձեր առաջին պարտականութիւնները — պարտականութիւններ՝ զորոնք առանց կատարելու չէք կրնար յուսալ ընտանիքի ու հայրենիքի հանդէպ ձեր պարտքերը կատարած ըլլալ — մարդկութեան հանդէպ են: Ո՛ր երկրի մէջ ալ ըլլաք, ո՛ւր որ մարդ մը կը կոտլի իրաւունքի, արդարութեան և ճշմարտութեան համար՝ հոն է ձեր եղբայրը. ո՛ւր որ մարդ մը կը տառապի մոլութեան, անարդարութեան ու բռնութեան տուայտանքով, հոն է ձեր եղբայրը: Ազատ և գերի՝ ամէնս ալ եղբայր ենք»: «

Բայց թող չկարծուի թէ Մածծինի ընկերվարական մըն էր, այս բառին արդի նշանակութիւնով: Ընդհակառակը ան կ'անարգէր բոլոր այն ընկերվարական գաղափարները, որոնք ժամանակաւոր բարեւակութիւնը իբր կեանքի նպատակ կը ներկայացնեն: Անոր գերագոյն հոգածութիւնը նկարագրի մշակումն էր: Ան աշխատեցաւ սորվեցնել թէ մտաւոր ու հոգեւոր կեանքի առատութիւնները Աստուածային շնորհներ են որոնցմէ պէտք է բոլոր մարդիկ բաժին ստանան:

Կոչում կ'ընենք մեր բոլոր երիտասարդներուն որ քննեն այս աղիւս հայրենասէրին օրինակը, ու իրենք իրենց հարցնեն թէ անոր ցուցուցած օրինակին համեմատ կ'ապրին:

ԿԱՏԱՐԵԱԼ ՓՐԿՈՒԹԻՒՆ

Յ. Գ. Գ.

ՓՐԻՍՏՈՍ կատարեալ փրկութիւն մը բերած է աշխարհի: Բայց այս կատարեալ փրկութիւնը ինչէ՞ կը բաղկանայ:

Այս փրկութիւնը երեք քայլ ունի: Առաջին քայլն է Աստուծոյ հետ հաղորդակցութիւն: Մարդու Աստուծոյ հետ հաղորդակցիլ կարենալուն

առջեւ առաջին խոչընդոտը այն դժգոհութիւնն է զոր Աստուած կը զգայ մարդու մեղքին համար։ Մարդ պէտք է որ ապահով ըլլայ ասոր մէջտեղէն վերցուելուն։ Իսկ այս զգացումը, որովհետեւ Աստուծոյ ներքին կեանքին կը պատկանի, այս մասին մարդու տրուած ապահովութիւնները չեն կրնար զոհացնել։ Որովհետեւ անիկա չի կրնար հաւատալ այնպիսեաց խօսքին որոնք կ'ըսեն, «Եթէ այսինչ այսինչ պայմանները ի գործ դնես, Աստուած հանդէպ քեզ իր դժգոհութիւնը պիտի վերցնէ»։ միշտ կը կրկնէ զոհերը և կը նորոգէ օրէնքները։ Այս պատճառաւ ոեւէ կրօնքի կամ դաւանանքի մէջ եթէ Աստուծոյ դժգոհութեան բարձումը կարգ մը օրէնքներու հետ կապակցուած է, հոն մինչեւ գերեզման և գերեզմանէն անդին անգամ ապահովութիւն չի կրնար ստացուիլ սրտի մէջ։ Մեղաւորը գերեզմանէն անդին իսկ պատիժ կրել կամ փրկանք տալ կը ստիպուի Գրիստոս այս խոչընդոտը ամբողջովին նոր և բանաւոր ճամբով մը վերցնելով խաղաղեցուցած ու ապահովեցուցած է մարդկային հոգին։ Ինչ որ Գրիստոս կ'աւետէ մարդոց՝ ոչ թէ Աստուծոյ ներման պայմաններն են, այլ՝ Աստուծոյ ի սրտէ ներած ըլլալուն լուրը։ Եւ ասիկա իբրեւ չոր ու ցամաք լուր մը հաղորդած չէ, այլ իր խօսքերով և ամբողջ կեանքով վկայած և հաստատած է թէ Աստուած, որ ի սրտէ ներած է, զմարդ այս հաշտութեան հրաւիրելու համար վար, մարդու մակարդակն, իջած է և թէ չարչարանք կը կրէ մինչեւ որ այս բանին համոզէ զանիկա։ Ուստի Յիսուսի այս լուրին հաւատացող մէկուն համար իրողութիւն է թէ Աստուծոյ սրտէն վերցած է արդարութեան դժգոհութիւնը։ Բայց որպէս զի մարդ կարող ըլլայ հաւատալ Գրիստոսի տուած այս լուրին, հարկ է որ իր հոգեկան վիճակին մէջ տեղի ունենան կարգ մը փոփոխութիւններ, զոր օրինակ, զգալ թէ մարդկային մեղքը Աստուծոյ զգուշիլ է, թէ Աստուած իբաւամբ դժգոհութիւն կը զգայ այս բանին դէմ, և թէ զմարդ Աստուծոյ հետ ներդաշնակութեան բերող միջոցներն են ինչ ինչ վիճակներ, որոնք տեղի կ'ունենան իր կեանքին մէջ և անհանգիստ կ'ընեն զինք։ Արդ, երբ մէկը որ մեղքէն կը զզուի և արգարութեան դժգոհութենէն կը վախնայ, ապահով կ'ըլլայ թէ Աստուած կ'աշխատի զինք այս վիճակէն ազատել, այս ապահովութիւնը խաղաղութիւն յառաջ կը բերէ անոր ներսիդին, և հաշտութիւնը մարդուն սրտին մէջ իրողութիւն կ'ըլլայ։ Հաշտութեան սոյն ապահովութիւնը այսինչ այսինչ մեղ-

քերէն զերծ եղած ըլլալու զգացումը չէ, այլ՝ սրտին Աստուծոյ դարձած ըլլալը։ Երբ անառակ որդին ըսաւ «Ելլեմ, երթամ, իմ հօրս» բոլոր ցնցոտիները դեռ անոր վրայ էին։ Փորը անօթի էր և ինք տունէն հեռու կը գտնուէր։ Բայց իր հօրը դարձած էր։ Եւ քաջ գիտնալով թէ իր հայրը հաշտուած էր իրեն հետ, գիտնալով նաեւ թէ ինք ալ իր հօրը դարձած էր, ապահով էր թէ կատարեալ էր հաշտութիւնը։ Արդ, եթէ մէկը հաւատայ թէ Աստուած սիրեց աշխարհը, մինչ աշխարհ դեռ մեղքի մէջ էր, և իր միածին Որդին տուաւ, և Գրիստոսով ներած է իրեն, այդ մարդը, որովհետեւ ուղղակի գիտէ թէ ինք կը հաւատայ, հաշտութեան նկատմամբ կատարեալ ապահովութիւն կը զգայ։ Այս հաշտութիւնը կատարեալ է։ Այսպիսի մէկը վստահ և ապահով կ'ըլլայ թէ ինք ազատուած է Աստուծոյ արդար դատաստանէն և իրեն համար դժուր մնացած չէ այլ եւս։

Կատարեալ փրկութեան երկրորդ քայլն է մասնաւոր մեղքերէ ազատել։ Մարդ մեղքէն զզուելով ինքզինք Աստուծոյ ներող սրտին յանձնեց և հաշտուեցաւ Աստուծոյ հետ, և իր կեանքը ուղիղ կողմը դարձաւ։ Բայց կեանքին մանրամասնութիւնները կատարեալ չեղան։ Անառակ որդին իր հօրը գիրկն ինկաւ, բայց տակաւին զգեստ չհագաւ և մատանի չդրաւ։ Հոգին կշտացաւ, բայց տակաւին փորը չկշտացաւ։ Առ հասարակ ամէն ապաշխարողի ուշադրութիւնը առաջին անգամ մէկ մեղքի վրայ կը դառնայ։ Միեւնոյն միջոցին ան ունի ուրիշ մեղքեր որոնց գիտակից չըլլար ինք։ Անոր կամքին մէջ կան հին սովորոյթներ և ուղեղին մէջ՝ հին հետքեր։ Լուսանկար մը քաշելով պատկերը չի լմնար, վերստին յարդարում (րեթուշ) պէտք է։ Գրիստոս այս մասնաւոր մեղքերը եւս մէկիկ մէկիկ կ'առնէ և զանոնք արմատաքի խլելով կ'ազատէ զմարդ անոնցմէ։ Յիսուս մեղքեր բարեփոխող չէ, այլ՝ զանոնք արմատէն քաշող հանող։ Սրտին կը դիմէ, սրտէն մաքրութիւն, սրտէն հերում, սրտէն սիրել կը պահանջէ։ Աստուծոյ հետ հաշտուած մէկը իր կեանքին մէջ տեսած թերութիւնները մի առ մի ձեռք կ'առնէ և զանոնք արմատէն կը մաքրէ։ Կրնայ արմատէն մաքրել, վասն զի, որովհետեւ սիրտը Աստուծոյ կողմը կը դառնայ, մեղքը հոն չի կրնար արմատ կապել։

«Նոր կեանք»ի հետամուտ եղողները երբեմն այս բանին մէջ երկու սխալ կը գործեն։ Նախ, «Կատարեալ մարդ ըլլամ» կ'ըսեն և քիչ մը աշխատելէ ետեւ «Կատարեալ մարդ եղայ» կ'ըսեն։ Սխալ է թէ՛ այս փափաքը, թէ՛ այս համոզումը։ Սա էր ինչ որ

ըսելու էին այս մարդիկը. «Ես Քրիստոսով պիտի վարեմ սա մեղքս» և ասոր համար աշխատել է ետքը «Ես այս մեղքը Քրիստոսով վտարեցի», ըսելու էին։ Այս է և մանաւանդ պարտի ըլլալ Քրիստոս-եաներու փորձառութիւնը։ Հաւատացեալ մը եթէ իր կեանքին մէջ Քրիստոսով կարող եղած չէ իր ինչ ինչ մասնաւոր մեղքերը արմատէն խլել, անոր հոգեւոր կեանքին մէջ անշուշտ կայ թերութիւն կամ հիւանդութիւն մը։

Կատարեալ փրկութեան երրորդ քայլն է «մեղք կեանքին անարգել յընկալ»։ Այս կեանքին մէջ կայ ճիգ մը, Յորձանքներու դէմ թի կը քաշենք։ Մեր ժառանգած միտումներուն, մեր միջավայրին, մեր կրթութեան, մեր մտային սահմանին, մեր մարմնին վիճակին, նիւթական աշխարհին, մեր հոգեւոր կեանքին եւն. պատճառաւ անարգել չըրջան չի կատարուիր։ Մերթ ընդ մերթ այս անարգել կեանքին ճաշակը կ'առնենք։ Բայց այս մասին կատարեալ փրկութիւն՝ միայն կատարեալ ոյժերով և կատարեալ միջավայրով հնար է։ Այս վիճակը կարելի պիտի ըլլայ այն «ընակարաններ»ուն մէջ միայն զորոնք մեզի կը խոստանայ Քրիստոս։ Ընդ հոռւ երբ մարմինին խոչընդոտներէն, աշխարհի փոփոխութիւններէն և երկրի կապերէն ազատուած հասնինք այն աշխարհը, զոր պիտի տեսնենք ինչպէս որ է, այն ատեն մեր հոգեւոր կեանքը առանց խոչընդոտներու չըջան պիտի ընէ և կատարեալ փրկութիւն պիտի վայելենք։

Հոս կատարեալ ապահովութիւն և կատարեալ սրբացում, հոն կատարեալ կեանք։

«Ուստի, բոլորովին կարող ալ է ապրեցնելու զանոնք որ իրմով Աստուծոյ կու դան» (Եբր. է. 23)։

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔ

ԵՐԲ կ'ընդունինք որ կեանքի մէջ միութարութեան ճշմարիտ հիմը կը գտնուի միայն տիեզերքը կառավարող իմաստուն և բարի Աստուծոյ վստահելու մէջ, այն ատեն կարող կ'ըլլանք ըմբռնել զԱստուած ամէն բանի մէջ, մօտենալ Անոր՝ մեր ամէն գործառնութեանց մէջ, հետեւիլ Անոր կամքին, գործել՝ Անոր իմաստութեան համեմատ և օրինակել Անոր բարութիւնը, և այսպէս սով ուրախացնել զԱստուած և աճեցնել մարդոց երջանկութիւնն ու միութարութիւնը։

ԿՐՈՆԻՔ քաղցրագոյն հաճոյքներ կու տայ մեզ մինչ կ'ապրինք և ան պէտք է հաստատուն միութարութիւն ընծայէ մահուան ատեն։ Անոր ուրախութիւնները մշտնջենական են, երջանկութիւնը անվերջ՝ երբ Աստուած մեր բարեկամը կ'ըլլայ։

ՀՈԳԵՒՈՐ կեանքի համար քաղցրաւորութեան էական են առանձնութիւն, անձնաբեր-նութիւն, խորհրդածութիւն և Աստուծոյ հետ թագուն միութիւն։ Անկման վտանգին ենթակայ է ան՝ որ զանց կ'ընէ ասոնք։ Եռանդոտ գործու-նէութեան նշաններ են անշուշտ քարոզել, ուսուցանել, խօսիլ և ժողովրդային գործեր կատարել։ Բայց յաճախ կամակոր հետեւանքներ իյայտ կու գան։ Պէտք է ժամանակ որոշենք նստելու և հանդարտօրէն նայելու և քննելու թէ դործերը ինչպէս են մեր հոգիներուն և Քրիստոսի միջեւ։ Այս գործողութեան զանցառութիւնը ճշմարիտ վիճակն է շատ հաւատուրացներու՝ որոնք եկեղեցին կը սարսեն և հայհոյութեան առիթ կ'ընծային աշխարհի։

ԲՆԱԻ անհանգիստ մի ըլլար գործերուդ արդիւն-քին համար։ Աստուծոյ վախով և Անոր պատգամներուն համաձայն խօսէ ու գործէ և արդիւնքը Անկէ սպասէ։

ՔՐԻՍՏՈՍԻ զանդաղ և անհոգ աշակերտը օր մը իսկ չկրնար ապրիլ ու շարժիլ առանց իր նկարագիրը փորձող և անոր զինչութիւնը յայտնող կարգ մը պարտաւորութեանց հանդիպելու։ Բարեսիրութեան մէն մի կոչ, ազօթքի պաշտօնա-կան հրաւէրներ, ջանքի ամէն պահանջ, միաբանա-կան բարեպաշտութեան ամէն հրաւէր և կորսուած մէն մի հոգի՝ զոր Աստուած իր ճամբուն մէջ կը դնէ, կանթել մ'է սրտերու Քննիչին ձեռքին մէջ, որ կը փայլի կրօնական կեանքի մթութեան մէջ և իյայտ կը բերէ անոր ամուլութիւնը։

ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ համար չեմ լար, վասն զի Քրիստոս լացաւ, չեմ տառապիր՝ վասն զի Ինք համբերեց խաչափայտին վրայ, չեմ սպասել՝ վասն զի Ան կ'սպասէ զիս ազատելու, բայց կ'ըստապարհ-որ միայն Ան կրնայ փրկել զիս։

ՄԱՐՄԵԱՒՈՐ ողորմութիւնները՝ առանց Քրիստոսի, աննշան զրոններու կը նմանին, բայց երբ անոնց դէմ կայնած ունենանք զՔրիստոս, ո՛հ, այն ատեն ինչ արդիւնք յառաջ պիտի բերեն։ Անոնք տհաս պտուղներու պէս են, բայց երբ Քրիստոս փայլի անոնց վրայ, կը հաստունան ու կը քաղցրանան. կը նմանին սոսկ տե-րեւներով զարդարուած ծառերու, բայց Քրիստոս զանոնք կը լեցնէ պտուղներով որոնցմով կրնանք ապրիլ։

ԾՈՎՈՒՆ խաղաղ ատենը որեւէ մէկը կրնայ զե-կավարել նաւակը, բայց նաւաստին ու նաւուղիղը սահմանուած են փոթորիկի, ինչպէս զինուորը՝ պատերազմի, բժիշկը՝ հիւանդութեան և հաւատացեալը՝ նեղութեան ժամանակի համար։

ԱՆԳԱՄ մը աղքատ ծերունի մը ըսաւ, «Ես կորսնցողացած եմ իմ բոլոր ստացուածքս, աղգականներս, խողովիւնս, տեսողութիւնս ու սիրտս, և մի միայն ես կամ ծեր և թշուառ. բայց ատիկա ընաւ տարբերութիւն չընէր ինձ համար, որովհետեւ Քրիստոս ոչ կը ծերանայ, ոչ կը մեռնի և ոչ ալ կը մերժէ զիս:»

ԲՆԱԻ վատելութիւնը: Մարդկային մտաց վրայ Աստուծոյ զօրութիւնը այնքան բացարձակ է, ինչպէս է Բնութեան վրայ: Պէտք է գործենք և սպասենք, հաւատանք և աղօթենք, և, եթէ չթուշնանք, յարմար ժամանակին պիտի հնձնենք:

ԿԵԱՆՔԻՍ գործն է Քրիստոսի ծառայել, օրէնքը՝ անոր կամքը, ուրախութիւնը՝ անոր ներկայութիւնը և թաղը՝ անոր փառքը:

ՈՂ, ի՞նչ օրհնեալ է խորհիլ թէ կ'երթամ Աստուծոյ հետ ապրիլ հոն՝ ուր ցաւ չկայ, ուր երկնից արեւը կը շողայ փառահեղ ճաճանչներով և ուր մաքուր ու կատարեալ սէրը կը հոսի իբրեւ մշտանոս առուակ մը:

ՍԲ. ԳԻՐԲԸ երկատարդութեանս ստաջնորդն ու ծերութեանս ցուպն է: Անիկա զիս կը վերաւորէ բայց կը բժշկէ, կը դատապարտէ բայց Փրկչին ազատութեան կ'առաջնորդէ: Կեանքի մէջ սփոփանք և կը հաւատամ թէ մահուան մէջ ալ յոյս պիտի տայ ինձի:

ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԵՆ աւելի մաքուր, կարեկցութենէ աւելի քաղցր, սէրէ աւելի տաք, առաքինութենէ աւելի փայլուն և հաւատքէ աւելի հաստատուն բան չկայ: Ասոնք, երբ մէկմաքի մէջ միանան, կը կազմեն և կ'ապահովեն սրբազոյն, քաղցրագոյն և բաղձալի երջանկութիւնը:

Թամիզդ

Թարգ. Բ. ՍԱՐԱԶՄՍԵԱՆ

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

ԱՌԱՆՅ ՁԵՌՆԱԴՐՈՒԵԼՈՒ ՆՈՒԻՐՈՒՄ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ հրաւիրուած է վերջերս մեծ եկամուտներ բերող գործի տէր քանի մը մարդոց վրայ որոնք առաջադրած են թողուլ իրենց գործը և մտնել Աւետարանի պաշտօնէութեան կամ Քրիստոնէական ուրիշ տեսակ գործի: Մարդ մը, որ 2,000 տոլար հաստատուն եկամուտ ունի, ատոր իբր կէսը կը խոստանայ տալ: Ուրիշներ ունին 3,000է մինչեւ 7,000 տոլար եկամուտ և մէկը 10,000 տոլար տարեկան եկամուտ: Բոլոր ասոնք իրենց գործի յաջողութիւնը ձեռք բերած են տարիներու ժրջան աշխատութեամբ, և հիմա որ կը մօտենան միջին տարիքին կամ արդէն հասած են անոր, յօժարութիւն կը յայտնեն իրենց

դիրքերը թողելու և իրենց կեանքերը Աստուծոյ Ոսպին քարոզութեան և ուսուցման նուիրելու: Անոնց այս զոհարարութիւնը իմաստնական և Աստուծոյ ընդունելի է:

Քանի մը տարի առաջ կը ճանչնայինք մարդ մը որ քաղաքին մէկ արուարձանին բնակիչներուն մէջ գնաց հաստատուեցաւ, և իր բնական ըմբռնութեամբ կանոնաւորապէս յաճախեց մերձակայ եկեղեցի մը: Հանձարեղ արհեստաւոր մըն էր, սակաւախօս և ընաւորութեամբ քաջուող: Երբեմն մարդոց մէջ կը մտնէր, բայց քիչ ուշադրութիւն կը դրաւէր: Անոր զաւէն ետքը եկեղեցւոյ մէջ դրամի հաւաքումը Ամերիկեան Պորտի համար եղաւ: Հանգանակութիւնը ունէ ուրիշ հանգանակութիւններէ շատ աւելի արդիւնաւոր եղաւ, և քննութեամբ հասկցուեցաւ որ պատճառը այդ անձին առատաձեռնութիւնն էր: Ի սկզբան կարծուեցաւ թէ ան մասնաւորապէս արտասահմանի առաքելութիւններուն կը համակեր, և Պորտը ըրած էր իր բարեսիրութեան դիմաւոր առարկան: Բայց, երբ հանգանակութիւնը ներքին առաքելութիւններու համար կատարուեցաւ, անոր տուածը դարձեալ շատ աւելի առատ էր ունէ ուրիշ մը տուածէն, թէեւ եկեղեցւոյն մէջ կը զանուէին ընտանիքներ որոնց առանձին ծախքը անոր անական ծախքէն շատ աւելի էր: Միևնոյն բանը տեսնուեցաւ բարեսիրական ընկերութեանց իւրաքանչիւր կանոնաւոր հանգանակութեան մէջ: Ժամանակ ժամանակ արկղիկներով դրամական նուէրներ կը հաւաքուէին այն պիտի նպատակներու համար որոնք նշանակուած չէին ըլլար եկեղեցւոյ տոմարին մէջ, և ասոնք այս մարդուն նուէրներն էին: Մարդը եկեղեցւոյ ծախքերուն ալ բաւական կ'օգնէր:

Ժամանակ մը անցաւ մինչեւ որ մարդը բացատրեց թէ ի՞նչ էր իր բարեսիրական արտակարգ այս ունակութեան պատճառը: Պատմեց թէ ինք ժամանակաւ արտասահմանէ վերադարձած միսիոնարի մը քարոզէն այնքան աղդուած էր որ որոշեց Աւետարանը օտար երկիրներու մէջ քարոզելու նուիրել իր կեանքը: Բայց շուտով համոզուեցաւ թէ ինք ի բնէ չունէր և չէր ալ կրնար ունենալ յաջողակ միսիոնարի մը անհրաժեշտ յատկութիւնները: Այն ատեն որոշեց նուիրել իր զրամը այնպիսի տաղանդներու որոնք կրնային նպաստել Աստուծոյ թաղաւորութեան տարածուելուն: Մարդը յարմարութիւն ունէր իր արհեստին, և եղաւ անոր մասնագէտը, այնպէս որ իր գործը երբեք չէր պակսեր և աղէկ վարձ կ'ընդունէր: Ուսումնասիրեց Քրիստոնէական գործն ամբողջ, իր սեղանին վրայ կարգաւ շարած էր Քրիստոնէական զրականութեան հա-

տորներ, Նուիրելու ստակներուն քանակը կ'որոշէր զգուշաւոր քննութենէ ետեւ։ Անոր նուիրած ստակին տարեկան գումարը երկրին մէջ կամ երկրէն դուրս միսիոնար մը պահելու կը բաւէր ու կ'աւելնար ալ։ Մարդուն օրինակը շարժեց եկեղեցին, որու կը պատկանէր ան, աճեցնել իր տուրքը և զայն իրեն գործ նկատել։

Այս մարդը միթէ աւելի՞ կատարեալ կերպով նուիրուած պիտի ըլլար եթէ թողէր իր արհեստը, ուրիշներէ կախում ունենար իր ապրուստին համար, երկու կամ աւելի տարիներ անցընէր ճեմարանի մը մէջ և յետոյ հանդիսաւորապէս դուրս զրկուէր եկեղեցիէն իրբեւ միսիոնար։ Զանիկա ճանչցողները այնպէս դատեցին թէ ան իմաստութիւն ըրած և Աստուածային առաջնորդութեան հետեւած էր մնալով իր արհեստին մէջ և իր շահածէն բաժիններ յատկացնելով ուրիշներու պէտքերուն համար, որոնք իրմէ աւելի յարմարութիւն ունէին կամ կրնային ունեցած ըլլալ Աւետարանի պաշտօնէութեան։

Անոնք որ իրենք զիրենք կու տան ստակ շահելու, որպէս զի օգնեն ուրիշներու որոնք իրենք զիրենք կու տան Աւետարան քարոզելու համար՝ այնքան ընդունելի են Աստուծոյ առջեւ և այնքան պատուարժան են Քրիստոնեաներուն մէջ որքան անոնք որոնց թոշակին կը նպաստեն։ Անոնց ազդեցութիւնը կրնայ այնքան արդիւնաւոր ըլլալ մարդիկ Քրիստոսի շահելու կողմէ որքան եթէ անոնք իրբեւ Աւետարանի պաշտօնեայ ձեռնադրուած ըլլային։

Ք.

ԳԻՏԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆ

ԿՐԹԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐ

Մ. ՄԵՆԱԵԱՆ

(Տեսնալ Մէայ. Ընդ. Կաթոյ Վիլյէմի Վարժարանայ)

Տասնեկիններորդ դարու քաղաքական և ճարտարարուեստական յառաջդիմութիւնները ոչ միայն հզօրագոյն ազդակներ հանդիսացան դպրոցական դաստիարակութեան ժողովրդականացումին, այլ նաեւ արտադրեցին անդիմադրելի շարժումը կրթական խորը թաց ու հեռահաս բարեկարգութեանց։

Միջին Դարու կրթական հաստատութիւններ կ'անտեսէին ժողովուրդը։ Դպրոցական նախնական դաստիարակութիւն իսկ կը զլացուէր ժողովրդային մեծ դանդուածին։ Արդարեւ ամէնէն լուսամիտ ու ժողովրդասէր մարդիկ իսկ չէին վարաներ յայտարարելու թէ ժողովուրդը դպրոցի պէտք չունի բնաւ։ Տիրող համոզումն էր այս միջնադարեան աշխարհի։

Ազգերու քաղաքական կենաց գործունէութիւններուն վրայ ժողովուրդին ստացած յարաճուն ազդեցութեամբ շեշտուեցաւ դպրոցական դաստիարակութեան ժողովրդականացումին անհրաժեշտ պահանջը։ Մարդիկ տեսան թէ կառավարութեան սահմանադրական ձեւը՝ ազէտ ու անգիտակից ժողովրդի մը ձեռքը՝ ոչ միայն բացարձակապէս անընդունակ կը դառնայ ակնկալուած բարեկարգութեանց արտադրումին, այլ մինչեւ իսկ ազգային կործանման կրնայ առաջնորդել։ Դպրոցական դաստիարակութեան ժողովրդականացումը, այսպէս, իրաւամբ նկատուեցաւ էական մէկ պայմանը սահմանադրական ազգերու պահպանումին ու յառաջացմանը։

Ճարտարարուեստական զարգացումներ նոյնքան և աւելի հզօր լիափ մը առին դպրոցական կրթութեան ժողովրդականացումին։ Նախնական արհեստներու տիրացումին համար դպրոցական կրթութեան պէտք չէր զգացուեր։ Բայց զարգացած ճարտարարուեստի մը տիրացման համար անհրաժեշտ է տարրական ծանօթութիւն մը գէթ ունենալ կարգ մը գիտութեանց, անհրաժեշտ է կարողութիւն ստանալ արհեստագիտական զիրքեր կարգալու և հասկնալու, անհրաժեշտ է վերջապէս դպրոցական կրթութիւն ստանալ, ինչորայն ծնողներ որ իրենց զաւակը ճարտարարուեստի մը տիրացած տեսնել կը փափաքին ու բոլոր այն պատանիներ որ ժողովրդային խոնարհագոյն և աղքատիկ խաւերէն քիչ մը վեր բարձրանալով անտեսական ու ընկերական լաւագոյն զիրք մը ձեռք բերելու ձգտումն ունին՝ ընկանաբար դպրոցական նպատակայարմար դաստիարակութեան մը բարիքներն վայելել կը ջանան։ Եւ դպրոցին հանդէպ բուն իսկ ժողովուրդին մէջ արթնցող այսպիսի շահեկանութիւններ շատ աւելի նպաստեցին կրթութեան ժողովրդականացմանը քան թէ լոկ կառավարութեան կողմէ եղած ջանքեր։

Դարերու գործածութեամբ նուիրագործուած դրութիւնները խիստ դժուար է բարեփոխել կրթական հաստատութիւններն ալ, հակառակ նոր պէտքերու և նոր պահանջներու, շարունակեցին մնալ իրենց վաղնկալ դասընթացներուն և մեթոտներուն մէջ։ Տակաւին մինչեւ այսօր Եւրոպական ու Ամերիկեան հանրային դպրոցներն իսկ չեն կրցած բոլորովին համակերպիլ արդի քաղաքակրթ կենաց նորագոյն պահանջներուն։ Սակայն դպրոցը քաղաքակրթ կենաց պահանջներուն ծառայեցնելու խիստ նշանակալից շարժումը սկսած է արդէն քառորդ դարէ ի վեր ու տարակոյս չկայ թէ պիտի շարունակուի յարաճուն թափով մը։

Ի՞նչ են հանրային դաստիարակութեան այս փրկարար շարժումը կանխող միակողմանի շարժումներն, եւրոպայի ու Ամերիկայի մէջ ինչպիսի կրթական ջանքեր կ'ըլլան միակողմանի ու վնասաբեր այդ շարժումներն տկարացնելու համար և մինք Հայերս ի՞նչ դասեր կրնանք քաղել քաղաքակիրթ աշխարհի կրթական այս նորագոյն փորձառութիւններէն :

Իր բացած բաղմաթիւ դրադարաններով հանրածանօթ միլիոնատէր Բարնէկի գրեց քանի մը տարի առաջ թէ զբաղման աշխարհին մէջ ոչ-գուլէճականներն համեմատաբար աւելի կը յաջողին քան թէ գուլէճականները : Անվիճելի այս իրողութիւնը ցոյց կու տայ մեզ թէ քաղաքակիրթ աշխարհի ցարդ տուած գուլէճական կրթութիւնը չէ կրցած գործնական աշխարհի մէջ կեանքի կոիւր յաջողութեամբ մղելու պատրաստել աշակերտը : Զբաղման մէջ, առեւտուրի մէջ ու մինչեւ իսկ արհեստագիտութեան մէջ աւելի պիտի կրնայ զարգանալ մէկը եթէ իր պատանեկութեան ընկալուչ շրջանին մտնէ իր նախասիրած զբաղման կամ ճարտարարուեստին մէջ փոխանակ գուլէճի մը դասընթացքին հետեւելու : Որեւէ զբաղում կամ արհեստ իւրացնելու անբաղդատելիօրէն նպաստաւոր շրջանն է պատանեկութիւնը, հետեւաբար այդ ընկալուչ հասակին մէջ զբաղման մը կամ արհեստագիտութեան մը հետապնդող անհատը կրնայ այնպէս տիրանալ իր կեանքի գործին որպէս շատ հաւանօրէն անկարելի պիտի դառնայ այլեւս չափահասութեան ատեն : Գուլէճական կրթութիւնը, ուրեմն, աշակերտին չտար պահանջուած կարողութիւնը գործի աշխարհին մէջ կեանքի պայքարը յաջողութեամբ մղելու : Կրնայ ան կարողութիւնն չնորհել քաղաքակիրթ կեանքը վայելելու, կրնայ հաղորդակցութեան դնել աշակերտին միտքը իմացական աշխարհին հետ ու ճաշակը տալ անոր գրական գեղեցկութեանց, բայց իր ներկայ դասընթացքներովը անընդունակ է գոհացում տալ բոլոր այն աշակերտներուն որ զբաղման աշխարհի բուռն մրցուններուն յաջողութեամբ մասնակցելու կարողութիւնն ձեռք բերել կը ցանկան : Հարուստին համար, արհեստագիտական բարձրագոյն մակարդակներու վրայ պատուաւոր ապրուստ մը ճարել չհարկադրուող անձին համար, կրթական բաղձալի հաստատութիւն մը կրնայ հանգիստնալ գուլէճը, բայց ոչ ժողովրդի զաւկին համար :

Աշակերտը արհեստական բարձրագոյն մասնագիտութեանց պատրաստելու պահանջը ծնունդ տուած համալսարաններու մէջ գիտական բաժիններու հաստատումին : Սկիզբէն գուլէճական բաժինին հետ բաղդատմամբ աննշան այս բաժինը՝ տա-

րիներու ընթացքին՝ աւելի ու աւելի զարգանալով կարեւոր դիրք մը կը գրաւէ այսօր : Ներկայ տարեշրջանին Նէյլ Համալսարանի գիտական դպրոցին մէջ մտնող աշակերտաց թիւը աւելի էր քան գուլէճական բաժինն մէջ մտնողներու թիւը : Նշանակալից իրողութիւն մըն է այս Ամերիկեան համալսարանական ընդհանուր կեանքին մէջ յայտնուող Գուլէճական կրթութիւնը կարեւոր չնկատուի ալ եւս արհեստագիտական բարձրագոյն ճիւղերու մէջ յաջողութեան : Մեքսիկացիութեան, երկտարագիտութեան, ճարտարապետութեան, տարրագիտութեան և նման մասնագիտութեանց տիրանալ ձգտող ուսանողը բարձրագոյն վարժարանէն ուղղակի գիտական դպրոցը կամ համալսարանի գիտական բաժինը կը մտնէ առանց չորս թանկագին տարիներ զոհելու գուլէճի մը մէջ : Եւ խիստ բանաւոր ընթացք մըն է այս : Քաղաքակիրթ կենաց պայմաններն ու պահանջներ գուլէճական դասընթացք մը չեն թուլատրեր բոլոր անոնց որ մասնագիտութեան մը պիտի հետապնդին : Վերջերս մինչև իսկ կրթական բարձրագոյն շրջանակներու մէջ ոմանք համարձակեցան ուրանալ գուլէճական բաժինն գոյութեան իրաւունքը համալսարանին մէջ, Բարձրագոյն վարժարաններն աւելի զարգացնելու և արդի կենաց պահանջներուն յարմարեցնելու ենք, կը պնդեն այսպիսիք, այնպէս որ այս հաստատութիւններէն ընթացաւարտներ պատրաստ ըլլան ուղղակի զբաղման աշխարհը մտնելու և կամ մասնագիտական դպրոց մը փաստարանութիւն, աստուածաբանութիւն ու բժշկութիւնն ալ մէջը հաշուելով : Այսպիսի կարծիք մը կրնայ ծայրայեղ երեւիլ շատերուն, բայց անտարակուսելիօրէն կը մատնանչէ ուղղութիւն մը որուն կը հետեւի Ամերիկեան գործնական միտքը : Հայերուս նման ժողովուրդի մը համար, ուր բացառիկ թիւ մը կը կազմեն ապրուստի միջոցներու մասին խորհիլ չհարկադրուածներ, ուշադրութեան մեծապէս արժանի է կրթական այս շարժումը :

Բարձրագոյն վարժարաններու նպատակը ցարդ աւելի գուլէճներու մօտից քննութիւններն յաջողութեամբ անցընելու կարող աշակերտ հասցնել եղած է քան գործնական կեանքի մէջ յաջողելու պատրաստուած աշակերտներ : Ամէն ազգի մէջ բարձրագոյն վարժարաններէն ուղղակի գործնական աշխարհ մտնող աշակերտաց թիւը շատ աւելի է եղած քան թիւն անոնց, որ գուլէճական կրթութիւն մըն ալ ստանալու գիւրուութիւններն ունին : Բայց բարձրագոյն վարժարանները այս սակաւթիւ բարեկեցիկ աշակերտաց չահերուն զոհած են շա-

հերը այն ստուարաթիւ ու նուազ բաղդաւոր աշակերտաց որ ապրուստ մը ճարելու ստիպողականութեան տակ՝ անմիջապէս զբաղման աշխարհը կը մտնեն : Ազգային այս մեծ անխրաւութեան հետեւանքով ժողովրդի զաւակաց մեծամասնութիւնը կա՛մ կը ստիպուի զրկուիլ բարձրագոյն վարժարանի մը անհրաժեշտ կրթութենէն և կա՛մ կը ստիպուի յաճախել անհատական դպրոցներ ուր կարճ ատենէն առեւտրական գործնական ուսումներ կրնայ ստանալ : Ամերիկայի մէջ խիստ բազմաթիւ ու ժողովրդական են առեւտրական այս կերպ անհատական դպրոցներն ուր մանչեր ու աղջիկներ կը յաճախեն՝ լքելով բարձրագոյն վարժարաններն : Պետութեան ընծայած կրթական այս ճրի հաստատութիւններէն ակնկալուած աստիճանաւ չեն կրնար օգտուիլ ժողովրդեան խոնարհագոյն դասակարգերն ու կը ստիպուին վճարումով իրենց զաւակներն անհատական դպրոց զրկել : Ազգային այնքան մեծ վնաս մըն է այս որքան դասակարգային , որովհետեւ նախնական պարտաւորիչ կրթութիւն մը չի բաւեր բանաւոր աշխարհայեցողութիւն մը կազմելու աշակերտին մտաց մէջ , և աղատ քաղաքացիէ մը պահանջուած առաջին էական յատկութիւններէն մին է բանաւոր հայեցողութիւններ ունենալ Բնութեան վրայ , կեանքի վրայ , ընկերական հաստատութեանց վրայ , և ընկերական դոյութիւնն ու զարգացումը կարելի ընծայող օրէնքներուն և պայմաններուն վրայ : Առեւտրական անհատական այդ դպրոցներ խիստ միակողմանի կրթութիւն մը կ'ուտան . սղագրութիւն , տոմարակալութիւն և այլն կը սորվեցնեն լոկ , առանց քաղաքացիներ պատրաստելու : Այսպիսի դպրոցներու աճումը ստուգապէս կը վնասէ ազգային կենաց , կ'աղքատացնէ անհատին ընտելութիւնը և անտարբեր կրնայ ընել անհատը ընկերական բարձրագոյն շահեկանութեանց առջեւ :

Կրթական հեղինակութիւններ արդէն իսկ զգացած են բարձրագոյն վարժարաններն արդի կենաց պահանջումներուն յարմարցնելու անյետաձգելի պէտքը : Դեռ մէկ երկու տարի առաջ էր որ Մասաչուսէց նահանգին կառավարիչը յանձնախումբ մը կարգէր Պոսթընի բարձրագոյն վարժարաններուն մէջ առեւտրական ուսմանց ձեւերը հաստատելու համար , այնպէս որ աշակերտներն առեւտրական աշխարհին մէջ գործելու կարողութիւն ստանալով հանդերձ պատեհութիւն ունենան բուն մարդը զարգացնող ու կեանքը ճոխացնող ուսումներ ալ առնել : Մի քանի տարի առաջ քաղաքի մը դպրոցի հեղինակութիւնը այնպէս կարգադրեցին գործարանատէրերու հետ որ աշակերտները օր մը դպրոցի ուսմանց հետեւին և օր մըն ալ

գործարանին մէջ արհեստագիտութիւն մը սորվին : Զոյգերու բաժնուեցան աշակերտք , որոնց մին առաջին օրը դպրոց կ'երթար՝ յաջորդ օրը գործարան , իսկ միւսը առաջին օրը գործարան՝ յաջորդ օրը դպրոց : Այսպիսի կարգադրութեամբ մը գործարանին մէջ միշտ գործաւոր աշակերտներու կէսը կ'աշխատէր , միւս կէսը կ'ուսանէր : Գոհացողիչ արդիւնքներ տուաւ այս փորձը : Աղքատ աշակերտներ չստիպուեցան կիսկատար ձգել իրենց դպրոցը , որովհետեւ թէ՛ արհեստ մը կը սորվէին միանգամայն և թէ՛ շաբաթական փոքրիկ գումար մը կը ստանային իրրվարձք իրենց աշխատութեան . կատարելապէս վստահ էին նաեւ թէ լաւ վճարումով գործ մը կը սպասէր իրենց՝ ընթացաւարտ ըլլալէ անմիջապէս վերջ , Գործարանատէրերն ալ շատ գոհ մնացին , որովհետեւ թէ՛ չափաւոր վարձքով մը իրենց գործը կը կատարուէր և թէ՛ լաւ արհեստաւորներ կը պատրաստուէին : Բայց Մ. Նահանգաց նախորդ նախագահ Րոզեվելթ շատ աւելի ընդարձակ ու նշանակալից շարժման մը ծնունդ տուաւ երբ յանձնախումբ մը նշանակեց որ քննեն Ամերիկեան դաւաճային կեանքը ու Ամերիկեան ազգին մեծագոյն ոյժը կազմող զաւառային ստուարաթիւ բնակչութեանց տնտեսական ու ընկերական վիճակը բարելաւելու միջոցներ թելադրեն : Ներկայացողիչ անձնաւորութիւններէ բաղկացած այս յանձնախումբին ամենակարեւոր թելադրութիւններէն մին էր գիւղատնտեսական ուսումներ մտցընել նախնական դպրոցներու և բարձրագոյն վարժարաններու դասընթացից մէջ , գիւղատնտեսական շահեկանութիւններ արթնցնել հասարակութեան մէջ ու այսպէս զբաւիչ ու հրահանգիչ արհեստի մը վերածել արհեստներու ամէնէն առողջարարը , ամէնէն շահեկանը , ամէնէն երջանակառիթմ և ցեղը ալլաւորումէ փրկող ազգակներու հզօրագոյնը , օրհնեալ հողամշակութիւնը :

Քաղաքակիրթ աշխարհի այս խիստ ուշագրաւ շարժումները պէտք է մուտ գտնեն մանաւանդ մեր կրթական հաստատութեանց մէջ : Անհրաժեշտ է մեր բարձրագոյն նախակրթարանները յարմարցնել մանաւանդ ուղղակի գործնական աշխարհ մտնել ստիպուած անհամեմատօրէն ստուարաթիւ ուսանողաց պէտքերուն քան թէ կրթական բարձրագոյն հաստատութիւններն մտնել պատրաստուող սակաւաթիւ բարեկեցիկ աշակերտաց : Անհրաժեշտ է այնպէս բարեկարգել բարձրագոյն նախակրթարաններու ծրագրերն որ խոնարհագոյն դասակարգի նոր սերունդը չստիպուի կիսկատար թողուլ դպրոցը , այլ դպրոցին մէջ շարունակելով հանդերձ իր ուսումներն՝ պատեհութիւն գտնէ պատուաւոր արհեստի մը մէջ զարգանալ ու տեղական անկախ

արհեստով մը ապրուստ ճարելու վստահութիւնը ժառանգել : Եթէ տեղական պայմանները չեն ներ-
րեր դպրոցին իսկ մէջ տեղական ամէնէն աւելի
զարգացման ընդունակ արհեստներուն վարժեցնել
աշակերտներն , կարելի է դպրոցին հետ գործակ-
ցութեան բերել քաղաքին յարմարագոյն արհեստ-
ներն , ինչպէս յաջողութեամբ կը փորձուի Ամերի-
կայի մէջ :

Մեծ քաղաքներու դպրոցներուն մէջ բաւական
կարեւորութիւն կը տրուի առեւտրական ուսմանց :
Բայց այդպիսի անբաւական է . արհեստագիտական
ճիւղեր ալ հարկ են : Իսկ գաւառային դպրոցներու
մէջ անհրաժեշտ է գիւղատնտեսական վարժու-
թեանց մեծ կարեւորութիւն տալ : Գաւառային
դպրոցին նպատակն ըլլալու է աշակերտը հասարակ
մէջ մնալու և գործելու պատրաստել : Այս կէտին
անհուն կարեւորութիւնը անոնք միայն կրնան
հասկնալ որ ուսումնառիւթ են քաղաքակիրթ ազ-
գերու կեանքն ու պատմութիւնը : Քաղաքակիրթ
կենաց մեծագոյն անէծքներէն մին է եղած մեծ
քաղաքներու ֆիզիքապէս ու բարոյապէս ապա-
ռողջ մթնոլորտին մէջ խոնուած գաւառներէ խու-
ժող ահագնաթիւ երիտասարդներու : Եւ այսօր
բուն ջանքեր կ'ըլլան հոսանքը քաղաքէն դէպի
գաւառը դարձնելու , որովհետեւ ցեղը կը վատա-
սերի քաղաքին մէջ և գաւառին է տրուած ցեղա-
յին մաքրագործութեան ու առողջացման փրկա-
րար գործը գլուխ հանել : Լուրջ խնդիր մըն է
մեզ համար գաւառին մէջ պահել գաւառացի ե-
րիտասարդը : Բայց ամենէն իմաստուն և հայրե-
նասիրական այս մեծ նպատակը իրագործելու ա-
ռաջին էական պայմանն է դիւրատար ու հաճե-
լի ընծայել գաւառական կեանքը , բարեկեցիկ վի-
ճակի մը պայմաններն ստեղծել գաւառին մէջ ,
զարգացնել գաւառի արհեստներն ու մանաւանդ
գաւառական արհեստներու ամէնէն ընդհանրականն
եղող հողամշակութիւնը :

Եթէ դպրոցի դաստիարակութեան նպատակնե-
րէն մին ալ պատուաւոր ապրուստ ճարելու պատ-
րաստել է ուսանողը , իրենց պաշտօնին դէմ կը
մեղանչեն մեր բոլոր այն նախակրթարաններն ու
բարձրագոյն վարժարաններ որ կը զլանան արհես-
տական մեթոտաւոր վարժութեանց առատ պատե-
հութիւններ հայթայթել աշակերտաց և որ մանա-
ւանդ գաւառացի ուսանողաց չեն ներշնչեր սէր
դէպի գիւղատնտեսութիւն , չեն տար դիտա-
կան ծանօթութիւններ հողամշակութեան վրայ
ու չեն վարժեցնել զանոնք երկրագործական լի-
ւրէն վճարող , խիստ հրահանգիչ , առողջարար և
լարձորօրէն հաճոյստիւթ արհեստին մէջ :

ՅՈՂՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐՈՒ

ԲԱԺԻՆ

ԲԱՅ ՆԱՄՍԿ

Կ. Թ. ԳՈՒՆՃԻ ՊԱՊ. ՎԱՐՆԱՆԵՆ

Ներկայիւս թող ներուի ինձ Պատ. Վարչու-
թեանը ուշադրութեան ներկայացնել մի քանի կա-
րեւոր կէտեր , որոնք անցեալ տարուան շրջանին
մէջ բաւական խոչընդոտներ յարուցին և որոնք ի-
րենց արդիւնքովը այնքան աղէտաբեր դարձան ու-
սանողութեան ժողովուրդը չէ այս , պիտի տեսնէք ,
այլ պարզապէս՝ տխուր փորձառութենէս խոստո-
վանութիւն մը , եթէ կը հաճիք :

Երիտասարդի կրակոտ , վառվռուն մտքերու , ու-
սանողի անզուսպ ու Տոնքիչոթական իտէալներու ,
անդեկ , աննպատակ հոսանքին առջեւ Կ. Թ. Գո-
ւնճն ալ ունեցաւ , անցեալ տարի , իր աղետալի
Մարտ 31ը , որ այնքան նախճիրներ գործեց նոյն-
ինքն ըմբոստ ուսանողներու շարքին մէջ , Անիչ-
խանականի այդ ցնորամիտ ձգտումները նպատակ
ունէին տապալել ինչ որ վարչական իշխանութիւն
կը կոչուէր և տեսակ մը քառահանգից փանթէնի
վերածել այն սրբազան վայրը , ուր մարդ ըլլալու
կոչուած էինք և ո՛չ թէ կուսակցամոլի փցուն և
անսկզբունք համոզումներ անուցանելու :

Դժբաղդաբար անմեղ ուսանողութիւնը տեղի
տուաւ , ոչխարամտօրէն հետեւելով կարգ մը թե-
թեւամիտ բողոքականներու , որոնք աւելի ձեւ
դէպի էլլէ կէտիւնքի սկզբունքով կը գործէին քան
թէ ընդհանուրին օգտին նկատուածով , Ու արդիւնքը
այն եղաւ որ անմեղն ու մեղաւորը հաւասարա-
պէս տուժեցին , երբ մանաւանդ մի քանի կեղ-
ծաւոր անհատներու չարամիտ ու չափազանց-
եալ մատնութիւնները անել կացութեան կը մատ-
նէին խնդիրը : Տարակոյս չկար միեւնոյն ատեն թէ
ժամանակը իր հետ հիասթափուած մը պիտի բերէր ,
և օրին մէկը թէ՛ գոյն և թէ՛ ուսանողութիւն ի-
րարու պիտի փարէին ներողամտօրէն՝ մոռացումի
մատնելով պարտազանցութեան և անփութիկանկա-
տութեան այս միջադէպը , որ , ինչպէս ըսինք , կարգ
մը խռովարար ուսանողներէ էր բղխած :

Սակայն գրգռումի , պառակտումի կրակը մա-
րած չէր տակաւին օրպէս զի ակնկալուած բէաք-
սիօնը զգաստութեան բերէր պարտուող երիտա-
սարդութիւնը , որոնք ամենամեծ սխալը գործեցին
անգիտակ ժողովուրդն ալ գրգռելով , և այնքան ա-
ռաջ տարին իրենց զրպարտողի և յամառ պոռո-
տալոսի ընթացքը որ նոյն իսկ ունկնդիր հան-
րութեան առջեւ պախարակելի դարձան :

Այս ապստամբ տարրին մեղսակից անդամներէն մին ըլլալովս, ամիսներ ետքը, խիզմ հանդարտեցնելու բռնու ջանք մը զիս կը չարչրկէ այսօր, Թող ներուի ինձ խոստովանիլ թէ չափազանց խաբուած էի կարգ մը վառվռուն այլ տղա-յամիտ անհատներու խաբուսիկ մղումներէն, և ինքզինքիս թողատրած էի քշուիլ տարուիլ այդ աղետաբեր հոսանքէն:

Իբրեւ երեմմի մի դժբաղդ ուսանող օգտաշատ վարժարանիդ, պիտի յանձնարարէի ուսման հետեւող ընկերներուս որ հիմակուրէն ըմբռնեն թէ «պարտք» բառը սանձարձակ կեանք չի նշանակեր գոյէճի պատերուն՝ ինչպէս մանաւանդ դրսի աշխարհի ազատ միջոցաբեր մէջ: Եւ քանի որ իրենց մտքին դեկը իրենցմէ աւելի գիտուն, աւելի կարող և փորձառու անձերու յանձնած են՝ իրենց կը մնայ ուրեմն, փոխանակ իր ազատ կամքովը ճրագէն այրող թիթեռնիկին նմանելու, քառու իրենց «պարտք» իրենց բացարձակ պարտքաւորութեան մէջ: Եւ եթէ ներկայ տողերս գոնէ մէկ երկու մտքերու մէջ կարենան օգտակար տպաւորութիւն մը ընել, ահա այն ատեն պիտի զգամ ամբողջ մը գոյէճական դառն անցեալիս, որուն կորուստը այնքան խոր խոցած է զիս:

Իցի՛ւ ամբողջ Հայութիւնն ալ դադրէր այլեւս անհաճ դադարաւորներու և կուսակցամոլի յամառ կրքերու թատր հանդիսանալէ, ազգային իշխանութիւնները վարկաբեկէի, երբ այսպիսի տագնապալի պարագաներու տակ Հայութեան իրական շահն անտեսող և կոյրկուրալի իրարու զլուխ պատռելով ժամանակին սպաննող անհատներ անտեսելի փոքրամասնութիւն մը չէ որ կը կազմեն:

Յ. Դ.

ԱՀՈՒՅԼԻ ՈՃԻՐ ՄԸ

Չորս Հայեր «պանդա» Խնուսի մէջ

Չորս տարաբաղդ Հայեր եւս դո՛ւ գացին քրդական բարբարոսութեան: Ահա ոճիրին արիւնոտ նկարագրութիւնը սրտածմիկ ու ահուկ:

Ասկէ իբր 2 ամիս առաջ 3 Վանեցի Հայեր կարաւանի մը հետ ճամբայ ինկած երեկոյ մը կը հասնին Խնուսի Գարա-Քէօփրի գիւղը ու գիշեր մը մնալէ վերջ առտուն կը մեկնին ընկերակցութեամբ Տուճան գիւղացի Օթիկեան Միսաք անուն մի անձի որ կը յօժարի զիրենք փոխադրել Պուլանդ, որպէս զի անկէ ալ ուրիշ ծանօթներու աջակցութեամբ յաջողին երթալ դէպ ի իրենց հայրենիքը Վան, իրենց հետ ունին եղբոր մօտաւորապէս 2—300 ոսկի:

Անոնց մեկնելէն վերջ 40 ամբողջ օրեր կ'անցնին. սակայն 3 Վանեցիներու ընկերացող յիշեալ

Միսաքը, երբ տուն չի վերադառնար իր եղբայրը Շահէն, կասկածի կ'ենթարկուի ու անմիջապէս Պուլանդէն ու Մանազկերտը այցելելով այն տեղ կը հարցնէ 3 Վանեցիներու ու իր եղբոր վրայ, սակայն և ոչ մէկ լուր կրնայ ստանալ ու չկրնար դադար անոնց հետքը: Ասոր վրայ եղբայրական սիրտը կսկծալով իր տարաբաղդ եղբոր վրայ անմիջապէս կը հեռագրէ Կարնոյ Վալիին և եղելու թիւնը կ'իմացնէ անոր: Կուսակալը փութով կը հեռագրէ տեղիս կառավարութեան. «Ինչպէս կ'ըլլայ որ 40 օրէ ի վեր 4 Հայեր սպաննուած են հող և եղելութիւնը քողարկուած կը մնայ,» ու պէտք եղած հրահանգները կու տայ ոճրագործներուն ձերբակալութեան մասին: Կուսակալի սաստիկ հրահանգին վրայ փութով քննութեան ձեռնարկուեցաւ և արտուր ու արիւնոտ եղելութիւնը որ ցարդ քողարկուած կը մնար՝ երեւան ելաւ Յիշեալ 4 տարաբաղդ Հայերը անգթօրէն խողխողուած ու սպաննուած են Դաշոնք գիւղի մօտ Հօրմզանցի Ծ անգութ Քուրդերու կողմէ, որոնք ձերբակալուեցան և որոնց տուններէն, դառնեցան նահատակներու զգեստները և ապրանքները: Տուճանցի Միսաք իր էջին վրայ բեռցած է եղբոր Վանեցիներուն իրեղէնները ու էջնալ մօրթուած ըլլալով պոչը գրտնուեցաւ Հօրմզանի մօտի դաշտերէն. հաստատ փաստ մըն ալ աս է գործուած ոճիրին նոյն գիւղացւոց կողմէ կատարուած ըլլալուն: Դարձեալ, Գրդուէի մը քովէն Անդղ. ոսկի մը գտնուեցաւ որ կը պատկանի ոճիրը գործող ընտանիքին: Յիշեալ ոճրագործները, որոնք ձերբակալուած են, այդ սպանութիւնը կատարած են իրենց տէրերուն Սատիրի, Աւտիրի և Հայտարի հրամանով. ասոնք իրարու եղբայր են և նշանաւոր են իրենց կատարած ոճիրներով: Այժմ դատաւարութիւնը սկսած է. տեղիները ինչ պատիժ պիտի տրուի ոճրագործներուն՝ որոնք 4 անմեղ Հայերու արիւնը թափեցին: Պէտք է արդարութիւնը ի գործ դրուի, ահա կը պահանջէ երկրին շահը և ապահովութիւնը:

ԱՐՇԱԿ Կ. ԹԻԹԻՆՆԱՆՆ

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ

Այս շաբթուան ամէնէն կարեւոր դէպքը Ս. Պատրիարք Հօր հրաժարականին ետ առնուելու ինդիկին է: Բաղադ. Ժողովը Կառավարութեան հետ երկարօրէն բանակցելէ ետքը հասաւ այն եզրակացութեան թէ ժամանակը եկած է Ս. Պատրիարքը այլեւս իր Աթոռը հրաւիրելու: Ազգ. Ժողովի ներկայ 74 անդամներէն 43ը համամիտ դառնեցան Բաղադ. Ժողովի անդամներուն և երեքը միայն հակառակեցան: Ս. Պատրիարքը նախորդ Բաղադ. Ժողովի որոշման համաձայն տուած էր իր հրաժարականը, այժմ ալ Ազգ. Ժողովի վճռին համաձայն պէտք է հետ առնէ զայն: Դուրեւան Սրբազան

յօժարակամութեամբ չէր տուած իր հրաժարականը և այժմ ալ, ինչպէս կ'երեւայ լրագրական հրատարակութիւններէն և քանի մը լաւատեղեակ անձերու վկայութիւններէն, սիրով ետ չուզեր առնել զայն: Եթէ յետադարձ ակնարկ մը ձգենք Ս. Պատրիարքի հրաժարելուն պատճառներուն վրայ, կը տեսնենք թէ նախորդ Քաղաք. Ժողովը Պատրիարքը հրաժարեցնելով օգտակար գործ մը ըրած պիտի ըլլար միայն այն ատեն, երբ ինքն ալ վարչութեան միւս մարմիններուն հետ զօրայնէր իր հրաժարականով և քացարձակ համամտութեամբ Պատրիարքական պահանջները: Բայց նախորդ Քաղաք. Ժողովը Պատրիարքը հրաժարեցնող որպէս զի անոր բանակցութիւնները կառավարութեան հետ ինք չարունակէ և այսպէսով Պատրիարքին հրաժարելը բոլորովին անզգալի դառնայ կառավարութեան և ժողովուրդին համար. ուրիշ խօսքով, Պատրիարքին քրէական օտնատակ դրուեցաւ: Նախորդ Քաղաք. Ժողովին վարիչ կուսակցական անդամներուն այս ընթացքը հարկաւ զանազան բացատրութեանց առիթ պիտի ընծայէր, որոնցմէ մանաւանդ երկուքը շատ հաւանական ալ կ'ընան ըլլալ: Կուսակցական անդամները կ'ուզէին նախ կառավարութեան ցուցնել թէ ազգին վարչութիւնը իրենց ձեռքն է և միւս կողմէն ալ անոնք իրաւամբ կ'ուզէին Ս. Պատրիարքը Քաղաք. Ժողովի կամ իրենց ստուերին վերածել, որպէս զի ազգին վարչութիւնը իրենց ձեռքն ունենան: Պատրիարքին հրաժարելէն ետքը անոնք չարունակեցին բանակցութիւնները կառավարութեան հետ, բայց զգալի արդիւնք մը չկարենալով ձեռք բերել՝ ստիպուեցան տեղի տալ Ազգ. Ժողովի քննադատութեանց առջեւ և հրաժարեցան: Ծերակուտական Ազարեան էֆ. Քաղաք. Ժողովին առաջին գործն եղաւ Ս. Պատրիարքը իր Աթոռը վերադարձնել, որովհետեւ կարելի չէր ազգը ամիսներով առանց Պատրիարքի թողուլ: Եթէ այժման Քաղաք. Ժողովն ալ իր նախորդին օրինակին հետեւէր, այն ատեն Պատրիարքութիւնը անուանական նշանակութիւն միայն պիտի ունենար, քանի որ կառավարութեան և ազգին միջեւ միջնորդելու դերը Քաղաք. Ժողովը ստացած պիտի ըլլար: Պէտք է խոստովանինք թէ կառավարութիւնը Պատրիարքին բոլոր պահանջները մասամբ միայն կատարեց: Այսպէս ձէվառ, Բէմզի, Ֆիքքի, Էւն. պատժուեցան թեթեւապէս և ո'չ թէ կախաղանով կամ Կամ-Լայ թիապարտութեամբ, ինչպէս որ Պատրիարքը կ'ուզէր: Ատանայի և այլ քաղաքներու բանտերուն մէջ տառապող շատ Հայեր նոր կուսակալ ձէմալ պէյին չնորհիւ ազատուեցան, բայց ո'չ ամէնքը, որոնք սուտ երդումներով պատերազմական ատեաններու կողմէ թիապարտութեան և կախաղանի դատապարտուած էին: Արկածի դոհերուն 200,000 ոսկիի չափ դրամ զրկուեցաւ, բայց անոնց կարիք-

ները դեռ բաղձալի ձեւով չհոգացուեցան: Կառավարութիւնը դիւրութիւններ ընծայեց տեղացիներուն իրենց գոյքերուն տէր դառնալու, Էւն. Կախաղանի դատապարտուած հինգ Հայերէն չորսը ազատեցան: Այս ամէնքը պէտք չէ ուրանանք: Ս. Պատրիարքը այսքան ամիսներ հրաժարած մնալէն ետքը բաղձալը յայտնած է իր Աթոռը վերադառնալու միջոցին ամբողջ ժողովուրդին աւետելու թէ Կիրիկիոյ մէջ բանտարկուած Հայ չէ մնացած, թէ բոլոր արկածեալները նիւթական արկածով վիճակի մը մէջ են, թէ հողային խնդիրը Հայոց ինպաստ լուծուած է և այլն: Այս փափաքները շատ օրինաւոր և գեղեցիկ են, բայց, ինչպէս ամէն արդար իրաւունք, պէտք է կառավարութեան հետ ուղղակի բանակցելով ձեռք բերուին:

Մինչեւ այժմ վերոյիշեալ արդիւնքները ստացուեցան Քաղաք. Ժողովի անդամներուն կառավարութեան հետ բանակցելով: Մենք կը յուսանք թէ Ս. Պատրիարքը ինք ուղղակի բանակցելով ազգին անուշով՝ աւելի մեծ յաջողութիւններ ձեռք պիտի բերէ: Պատրիարք մը չի կրնար քնականաբար տարին 12 ամիս հրաժարեալ մնալ. կա'մ կառավարութեան վերջին անգամ ըլլալով իր հրաժարականին պատճառներուն բարձումը խնդրելու է, և կա'մ իր Աթոռը դառնալով՝ եղած խոստումներուն անկեղծի կատարումը հետապնդելու է: Աւելի երկարատեւ հրաժարական մը, որ նոյն իսկ բռնակալութեան շրջանին չէ տեսնուած, կը վտանգէ Պատրիարքի գոյութեան իրաւունքը:

Ս. Պատրիարքի հրաժարականը ետ առնելու որոշումին հակառակ եղողներ կը պնդեն սակայն թէ կառավարութիւնը նորանոր զիջումներ կ'ընէր, եւ թէ Ազգ. ու Քաղաք. Ժողովներ իրենց որոշումներով կամ դժգոհութեամբ ոյժ տային Պատրիարքական պահանջներուն: Այսպէս մտածողներուն ուշադրութեան կը յանձնենք կառավարութեան ընդհանուր ներքին քաղաքականութիւնը զոր պարզած էինք մեր նախորդ յօդուածին մէջ և անոր միւս Պատրիարքարաններու նկատմամբ բռնած ընթացքը: Յունաց Պատրիարքն ու վարչակազմ ժողովները Մակեդոնական-եկեղեցական խնդիրներու լուծման համար շատ Բաբելոնի տեղացուցին Բ. Դուռը, բայց կառավարութիւնը իր դիտքած ուղղութեան չզեղեցաւ և եկեղեցային խնդիրը մինչեւ այժմ չլուծուեցաւ: Մեր կարծիքով կիսկատար հրաժարականներու արդիւնքէն աւելի արդիւնքներ կարելի է ձեռք բերել կառավարութեան բարեկացկամ տրամադրութիւններէն դիւանագիտորէն օգտուելով, քանի որ այսօր ամէնքս ալ անկեղծապէս համոզուած ենք թէ Հայուն չահը Օսմ. սահմանադրական հայրենիքին չահն է: Պատրիարքարանի վարիչ մարմիններէն ալ կ'ակնկալենք որ իրենք անհրաժեշտ փաստերով զինուած կառավարութեան ալ այս անկեղծ համոզումը ներշնչեն: Այս է անոնց դիւանագիտական և վարչական կարողութեան չափադիւր:

Հ. ՄԱՍԻՍԿՈՆԵՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

ՕՍՄ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ — Բ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ

ԼԳ. ՆԽ. (Փետր. 1). Ատեանը բացուեցաւ ժամը 6.30ին Րիզա էֆ.ի ապարանքին մէջ: Նախորդ նստի ատենագրութեան վաւերացումէն ետեւ նիստերը առժամապէս երեսփոխաններու ակումբին մէջ գումարելու առաջարկ մը մերժուեցաւ: Վարչապետական գիր մը, որով կը ղրկուէր Րումէլիի և Այալնի հրոսակումբերու կանոնը, ստիպողապէս ղրկուեցաւ ներքին գործերու յանձնաժողովին, որ ի հարկին պիտի խորհրդակցի դատական յանձնաժողովին հետ: Վարչապետական ուրիշ գիր մը, որով ստիպողապէս կը ղրկուէր Ատանայի դէպքին ժամանակ սպաննուածներու և կամ յետոյ մահուան դատաւարտուածներու հոգերուն օրինագիծը, տէֆթէրհանէի յանձնաժողովին ղրկուեցաւ ստիպողապէս: Յետոյ կարդացուեցաւ թարգմանութիւնը չնորակալուածեան այն հեռագրին զոր Ֆրանսայի Երեսփ. ժողովը ղրկած էր ի պատասխանի Օսմ. Երեսփ. ժողովի ցաւակցական հեռագրին: Պատերազմական նախարարին խորհրդական մը տալու օրինական տրամադրութիւնը և անոր նկատմամբ զինուորական յանձնաժողովին տեղեկագիրը ելեւմտացոյցի յանձնաժողովին ղրկուեցան: Յետոյ ձեռնարկուեցաւ բրնձի մշակութեան կանոնագրին ընդհանուր քննութեան: Առաջին յօդուածը փոքրիկ բարեփոխում մը կրեց և դադար հռչակուեցաւ: Նիստը վերսկսաւ ժամը 9ին: Կարդացուեցաւ ելեւմտացոյցի յանձնաժողովին տեղեկագիրը նկատմամբ Վարչապետութեան և Ներքին գործերու նախարարութեան 325ի վարկերուն յաւելման, և չարաթ օրուան օրակարգը անցուեցաւ Մոնթէնէկրօի առեւտրական պայմանագրի խնդրին հետ: Ելեւմտացոյցի յանձնաժողովին տեղեկագիրը նկատմամբ թղթատարական խորհրդական Հունէ էֆ.ի, որու պայմանաժամը լրացած է, քառամսեայ թոշակին (36,114 դահ.) վճարման վաղուան (չորեքշաբթիի) օրակարգն անցուեցաւ, նմանապէս ուրիշ երկու տեղեկագիր, մին կայս. պալատան վարկին վրայ 2,400,000 դահ. յաւելման նկատմամբ, մին ալ արձակելի զինուորներու վճարելի 17,240,793 դահ.ի գումարը ելեւմտացոյցին մէջ մուծանելու օրինագծին նկատմամբ: Ապա վերսկսաւ բրնձի մշակութեան կանոնագրին քննութիւնը: Երկրորդ յօդուածը յանձնաժողովին վերադարձուեցաւ, երրորդին քննու-

թիւնը բաւ համարուեցաւ և ժամը իբր 11ին նիստը փակուեցաւ:

ԼԳ. ՆԽ. (Փետր. 2). Նախորդ նստի ատենագրութեան վաւերացումէն ետեւ Րումէլիի եկեղեցիներու խնդրին լուծման նկատմամբ Ներքին գործերու նախարարութեան մէկ գիրը կարդացուեցաւ և երկուշաբթիի օրակարգը անցուեցաւ: Իզմիր-Դասապայի երկաթուղիին վերաբերեալ օրինական տրամադրութիւն մը ելեւմտացոյցի յանձնաժողովին ղրկուեցաւ: Յետոյ երկար վիճաբանութիւն մը տեղի ունեցաւ Քաղաքապետութեան 1,100,000 ռակի փոխառութեան վրայ, որ պիտի հատուցուի Ոսկեղջիւրի կամուրջներուն և կաշարանի հասցիներով: Ներքին գործերու և ելեւմտացոյցի յանձնաժողովները իրենց տեղեկագիրներով կը հաստատեն այս փոխառութեան անհրաժեշտութիւնը, սակայն ելեւմտացոյցի յանձնաժողովը կ'առարկէ փոխառութիւնը ելեւմտական նախարարին երաշխաւորութեամբ կնքելու առաջարկին, և ժողովին կարծիքը կ'ուզէ այս մասին: Վերջապէս նիստը փակուեցաւ՝ վիճաբանութիւնը չարաթ չարունակելու որոշմամբ:

ԼԵ. ՆԽ. (Փետր. 5). Ատեանը բացուեցաւ ժամը 6ին նախորդ սպարապետին ապարանքին մէջ: Նախորդ նստի ատենագրութեան վաւերացումէն ետեւ Երեսփ. ժողովի դէմ ձեռակուտականի մը բերնէն սպրդած անպատեհ խօսքի մը համար յարուցուած խնդիր մը փակուեցաւ սա յայտարարութեամբ թէ Մերակոյտը խմբովին բողոքեց արդէն և ետ առնել տուաւ զայն: Բրնձի մշակութեան 4րդ և 5րդ յօդուածին վրայ կարծ վիճաբանութենէ մը ետեւ բացառիկ վարկերու խնդիրը ի նկատ առնուեցաւ և կայս. պալատան համար խնդրուածը (2,400,000 դահ.) միաձայնութեամբ ընդունուեցաւ, իսկ Ներքին գործերու նախարարութեան վերաբերեալը (5,024,500 դահ.) 2ի դէմ 132 քուէով: Ընդունուեցան նմանապէս թղթատարական խորհրդական Հունէ էֆ.ի 36,114 դահ.ի խնդիրը և արձակելի զինուորներու 17,240,793 դահ.ի ճանապարհածախսի և թոշակի օրինագիծը սա բարեփոխմամբ. «Ելեւմտական նախարարը արտոնուած է նորագիր զինուորներու համար 3 միլիոն դահ. ծախսել Պատերազմական նախարարութեան 325ի վարկէն զատ»: Դադարէ մը ետեւ Թուրքիւմոնթիներեան առեւտրական պայմանագիրն ի նկատ առնուեցաւ: Եւ ինչ ինչ առարկութիւններէ և բացատրութիւններէ ետեւ նոյնութեամբ ընդունուեցաւ: Նիստը փակուեցաւ ժամը 10.45ին: Պայմանագրին հիմն է ամէնէն նպաստ-

տաւորեալ ազգի տրամադրութիւնը ամէն նկատմամբ Երբ պայմանադիրներէն մին ուզէ պայմանագիրը ջնջել, մինչեւ տարի մը ետքը եւս պիտի գործադրուի այն Վաւերացեալ պատճէնները Զէթինեէի մէջ պիտի փոխանակուին :

19. Նիսի (Փետր. 7). Ատեանը բացուեցաւ ժամը 5.30ին, թէեւ դեռ մեծամասնութիւն չկար: Նախորդ ատենադրութեան վաւերացումէն ետեւ պատերազմական յանձնաժողովին յղուեցաւ պահեստի սպաներու օրինագիծը, որ Ծերակոյտին կողմէ վերադարձուած էր ինչ ինչ բարեփոխումներով: Վարչապետական գիր մը և պաշտօնատուներու վերակազմութեան օրէնքին կցելի օրինական տրամադրութիւն մը որոշուեցաւ յանձնել տասնհազար յանձնաժողովի մը նախաքննութեան: Երկար վիճաբանութիւնէ մը ետեւ մերժուեցաւ ծովային 148 սպաներու կողմէ մատուցուած ազերսագիր մը: Ասոնք բռնապետութեան շրջանին մէջ մեծ բաղմոնութեամբ պալատ դիմած և աստիճանի բարձրացում խնդրած են: Կայս. նպաստաւոր հրաման մը ելած է, բայց չէ գործադրուած օրուան Ծովային նախարարէն: Յուլ. 15/28ին ուրիշ հրաման մը ելած է և 240 հոգի երկրորդ կարգի միւլազիմ եղած են և վերակազմութեան միջոցին քննուած 192էն 44ը չհասած, իսկ մնացեալ 148ը արձակուած են: Գալով քննութեան, նիւթերն էին պարզ կարգաւ գրել և թուաբանական չորս գործողութիւն միայն: Դադարէ մը ետեւ նիստը վերսկսաւ ժամը 8.45ին: Նախ վաւերացուեցան Եւթնի երկու երեսփոխաններու ընտրական տեղեկագիրները: Ապա ձեռնարկուեցաւ Բաղաճապետութեան փոխառութեան խնդրին վիճաբանութեան, որ շատ բոլոն եղաւ: Վերջապէս ընդունուեցաւ խնդիրը 57ի դէմ 112 քուէով: Չափաւոր Ազատականները հակառակ քուէ տուին:

Մայրաքաղաք. Պելճիական պատուիրակութիւնը, որու պաշտօնն է Ալպէր Ա. թագաւորին գահակալութիւնը ծանուցանել Կայսեր, չաքաթ մայրաքաղաքս ժամանեց, երկուշաբթի պաշտօնապէս Ն. Կ. Վեհափառութեան ներկայացաւ: Յետոյ յաջորդաբար հացկերոյթի հրաւիրուեցաւ Կայս. պալատան, Արտաքին գործերու նախարարին ապարանքին և Սէրքը ա'Օրիանի մէջ, ու հացկերոյթ տուաւ Բերա Փալէսի մէջ: Այսօր կը մեկնի դէպի Պիրէոն: — Օսմ. նաւատորմի նպաստահաւաք մարմինն վարչութեան կողմէ պատուիրակութիւն մը շարաթ Կայսեր ներկայացաւ և 1,946 ոսկի ստացաւ ի հաշիւ մէկ ամսաթոշակին զոր Ն. Կ. Վեհափառութիւնը նուիրեց ի նպաստ նաւատորմին: — Ուս-

չինկթընի նախորդ դեսպան Բեադիմ պէյ Հոռոֆի դեսպան անուանուեցաւ: — Արտաքին գործերու նախարարն արտօնուեցաւ Անգղիացի ուրիշ ծովակալ մը հրաւիրել Կէմպըլ փաշայի տեղ: — Անցեալ շաբթու Ծերակոյտի նախագահ Սաիտ փաշա, որ կրկնակի ազդարարութիւններու հակառակ մերժած էր ինչ ինչ տուրքեր վճարել, հարկադրուեցաւ Քրէտի Լիոնէի վրայ 1,119.5 ոսկի չէք մը ստորագրել՝ աճուրդով վաճառումէ փրկելու: համար իր ապարանքին կարասիներուն մէկ մասը, որ գործադիր իշխանութեան կողմէ զբաւուեցաւ հակառակ անոր բողոքներուն: — Նաչըմ փաշա, որ Պաղատաի կուսակալ կարգուած էր, Բումէլիի ընդհանուր հրամանատար կարգուեցաւ: — Ռուս դեսպանը արտաքին գործերու նախարարին հաստատեց Ֆրանսական և Անգղիական դեսպաններուն սա յայտարարութիւնը թէ պիտի յարգուին թուրքիոյ իրաւունքները Կրետէի վրայ և Պալքանեան երկիրներու ներկայ կացութիւնը պիտի պահպանուի: — Ելեւմտական նախարարը կը ծանուցանէ թէ 1325ի հասոյթը այժմէն իսկ 2½ միլիոն ոսկի աւելի է անցեալ տարուանէն: — Եղեռնադատ ատեանը վերահաստատեց իր վճիռը Բէօր Ալիի դէմ: — Լրացող շաբթուան մէջ մայրաքաղաքս ժամանեցին Ֆրանսական դեսպանը և Օսմ. Գործիքի պետերէն Տր. Նազըմ պէյ, իսկ մեկնեցան Էվզաֆի նախորդ նախարար Համաշա փաշա, Ահմէտ Ճէլայէտտին փաշա, Գ. զօրաբանակի հրամանատար Ֆէրիզ Հատի փաշա և սպայակոյտի պետ Րիզա պէյ: — Նախկին կրթական նախարար Միւնիֆ փաշա մեռաւ խոր ծերութեան մէջ:

Նահապէր. Ատանայի կուսակալ Ճէմալ պէյ Ներքին գործերու նախարարին կը հեռագրէ թէ բարեկամ տէրութիւններու հիւպատոսներուն, փոխ հիւպատոսներուն, օտար երեսելիներուն և 300 հայերենակիցներու հետ սեղանի մը վրայ ճաշելու և Ատանայի նահանգին տարբեր տարրերուն եղբայրական զգացումով իրարու յարկը մօտէն տեսնելու բարեբախտութիւնը ունեցած է: — Ֆիլիպէի մէջ հրատարակուող Պաշա լրագրին խմբադրապետ Էտհէմ Բուհի պէյ ոստիկան զինուորներէ ձերբակալուած ու բանտարկուած է: — Կառավարութիւնը Իզմիտի մէջ 1 միլիոն ոսկիով կառուցուած «ապա»յի գործարանը ծախել կ'ուզէ, բայց յարմար գինը տուող չգտնուելուն կ'առաջարկուի ընդարձակել գործարանը և Օսմ. բանակին պէտքերուն ծառայեցնել: — Իզմիր զրկուած դատական քննիչ մը ստուգած է թէ նահանգին բանտերուն մէջ բանտարկեալները անօթի կը թողուին: —

Զարէ գիւղաքաղաքին կառավարական պաշտօնատուներ այրած է ու ըսն մը ազատել կարելի չէ եղած, Րիզէի մէջ ալ հրդեհ պատահած է և 50—60 խանութներ այրած են: — Փարիզէ կը հեռագրուի թէ Թունուզեան սահմանագիւղի Ֆրանքեթուրք դէպքը կարգադրուած է երկու կողմին համար ալ գոհացուցիչ կերպով: Խառն յանձնաժողով մը պիտի որոշէ Թունուզի և Ափրիկեան Տրիպոլիսոյ սահմանագիծը: — Մ. Փաթէքսընի տղան լեռ տանելու և Գափաս Ալին սպաննելու յանդգնող Անտոն Բանտուլօ, Խրիսթօ, և Սադալլը Վասիլ Գիրիաքօ որ մահուան դատապարտուած էին Իզմիրի պատերազմական ատեանէն, Պրունապատի մէջ կախաղան հանուած են: — Ճիստէի մէջ ժանտախտ ծագած է:

Աւետ. Ժող. Մարտուանի Ամերիկեան վարժարանի վարժուհիներէն Բամբիլ Բրաքիոն, որ արձակուրդով Սամսոն կը գտնուի, ցերեկոյթ մը տուաւ իր նախկին աշակերտուհիներուն: Սամսոնաբնակ 43 աշակերտուհիներէն 28ը ներկայ եղան և գողտրիկ ժամեր անցուցին: — Սամսոնի հովիւ Վեր. Փառնակ Իսթէնտէրեան Յունվի մէջ Յոյն մը, Պուլկուր մը և երկու Հայ երախայ մկրտեց: — Անցեալները եփրատ Գոլէճի հիմնադրէն մէջ հրդեհ մը ծագեցաւ, բայց կարելի եղաւ փութով մարել: Վնաս մը չպատահեցաւ: — Ամերիկեան դեսպանը անցեալ չաբթու Արտաքին գործերու նախարարին հետ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ամերիկեան վարժարաններու նկատմամբ: — Իզմիրի մեր թղթակիցը կը գրէ թէ Յունվ. 23ին պաշտամունքէն վերջ ժողովրդեան ներկայացուցեալ Վարչ. Ժողովոյ տարեկան տեղեկագիրը և ապա նոր ընտրութիւն կատարուեցաւ: Ժողովուրդն 1909ին, առանց միախոնարական օգնութեան, իր բեմական ծախքն հոգալէ զատ վճարած է անցեալին մէջ գոյացած պարտքին ի հաշիւ աւելի քան 15 Օսմ. ոսկի: Դպրոցներու տեղեկագիրն ալ գոհացուցիչ կը գտնէ: Զգալի պակասն է, կ'ըսէ, յարմար չէնք չգոյութիւնը: Լրացող տարուան մէջ տեղի ունեցած են 4 մահեր, 6 ծնունդ, 2 պսակ, 7 եկեղեցւոյ անդամի ընդունելութիւն, ինչպէս նաեւ 2 հիւր եկեղեցւոյ անդամի յաւելում: Կանանց, երիտասարդաց, օրիորդաց և պատանեաց Քրիստ. ընկերակցութիւնները աւելի զօրացած կը շարունակեն իրագործել իրենց նպատակը: — Բնիկ Վէգիր Բէօփրիւցի Մենծիկ Ալըգկէօզեան կամ Ալա Քիպրիտեան, սեւ աչքով, սեւ յօնքով, միջին հասակով, թխադոյն դէմքով 35 տարեկան երիտասարդ մը, քաղաքէս Ատանա մեկնած է 1896ին: Կը խնդրենք Աւետ. Ժող. Բողոք ընթերցողներէն, որ հաճին յիշեալ անձին ո՛ւր ըլլալը տեղեկացնել կամ Աւետ. Ժող. Բողոք ընթերցողներէն և կամ մեր հասցէին: Գ. Յ. ՉԱՊԱՐԵՆ, Բաբոյի Բողոքական, Վէզիր Բէօփրիւ:

Հայ Ժող. Կրօն. և Քաղաք. Ժողովներու դիւաններէն և քանի մը անդամներէն բաղկացեալ պատուիրակութիւն մը Ազգ. Ժողովի ուրբաթ օրուան որոշումին համեմատ կիրակի դիմեց Ս. Պատրիարք Հօր բնակարանը, Գատըքէօյ, Ն. Ամենապատուութիւնը Աթոռ հրաւիրելու համար: Պատրիարք Հայրը հաւանեցաւ դառնալ իբր հրաժարեալ Պատրիարք և անձամբ ընել իր դիմումները Վարչապետին, յայտարարելով թէ Ազգ. Ժողովի և իր պահանջները բովանդակող թագրի մը պիտի պատրաստէ մինչեւ չորեքշաբթի և չաբաթ (այսօր) անձամբ պիտի մատուցանէ զայն Վարչապետին: Եթէ իրեն տրուած խոստումները նորէն թուղթի վրայ մնան ու անմիջական գոհացում տալու տրամադրութիւն մը չգտնէ կառավարութեան մօտ, այն ատեն վերջնապէս պիտի հրաժարի: — Ուսումն. Խորհուրդը Պատրիարք Հօր միջոցով դեսպաններու դիմում պիտի ընէ ուշիմ և կարող աշակերտներ ձրիաբար ընդունող Եւրոպական վարժարաններ Հայ աշակերտներ ղետեղելու համար: — Ներքին գործերու նախարարութիւնը տեղեկացուցած է Պատրիարքարան թէ Հայէպի նահանգին արկածեալներուն 8,000 ոսկի ղրկած է և թէ Նախարարներու Խորհուրդը ուրիշ արկածեալ վայրեր ալ նպատակ դրեալով որոշումներ պիտի տայ հետզհետէ: — Պատրիարքարանի 1909 տարուան ելեմտացոյցին, որ չէ հաստատուած դեռ Ազգ. Վարչութիւնէն, մուտքն է 589,604 դահ. և ելքը 496,928: Տնտեսական Խորհուրդը 1910 տարուանն ալ մատոյց վարչութեան: Անցեալ տարուանը գոհացուցիչ է, ներկայ տարուանն ալ շատ աղէկ պատրաստուած: — Քանի մը օր առաջ Ներքին գործերու նախարարութիւնը 1,000 ոսկի ղրկած է Ատանա աղէտեալներուն համար: — Տեղապահ Դանիէլ Վրդ., և Փափաղեան էֆ. հեռագրով դարձեալ կը խնդրեն Պատրիարքարանէ որ երեք վարդապետները բռնի վտարելու հրահանգ տրուի Երուսաղէմի կառավարչին: Խառն Ժողովը որոշեց պատասխանել որ ըստ կարի փափկօրէն վարուին անոնց հետ և բռնի ոյժի դիմեն այն ժամանակ միայն երբ անոնք չհամոզուին մեկնել: Վանքին պաշարման վերաբերեալ զրոյցները վստահելի չեն: — Երզնկայէ Ազգ. երեսփոխան ընտրուած է Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան: Ազգ. Ժողովը հաստատեց այդ ընտրութիւնը: — Եւտիգուլէի ոճրին տաքաբախտ զոհ Օր. Աննիճայի դատը վերջացաւ: Ոստիկան Բէմալ Յ տարի թիապարտութեան և 50 ոսկի տուգանքի և ոստիկան Ֆէյզուլի 2 տարի թիապարտութեան դատապարտուեցան:

ԱՐՏԱՔԻՆ

Յանապահ. խորհրդա թագաւորը Երեսփ. ժողովի կուսակցապետներու խորհուրդին անաւով հաւանութիւն տուաւ Ազգ. ժողով գումարելու : Այդ ժողովը Երեսփոխանականին անդամներուն կրկնապատիկն ունի և պաշտօնն է փոփոխութիւններ մուծանել Սահմանադրութեան մէջ : Սակայն Սահմանադրութիւնը պայմաններ դրած է իր վերաքննութեան համար : Մասնաւոր տրամադրութիւններ միայն կրնան փոխուիլ, ոչ թէ հիմնական սկզբունքներ, այս ալ այն ժամանակ միայն՝ երբ երկու խորհրդարաններ յաջորդաբար Երեսփոխաններու 3/4ին քուէով որոշեն Ազգ. ժողով գումարել այդ նպատակով : Ուրեմն հարկ է որ ներկայ Երեսփ. ժողովը իր որոշումը տայ և լուծուի, յետոյ նոր ընտրութեան ձեռնարկուի և նոյն որոշումը տրուի յաջորդ Երեսփ. ժողովէն : Սակայն թագաւորը չուզելով հաւանեցաւ այս զանցառութեան, թէեւ իր պաշտօնավարութեան 47ամեայ բովանդակ չըջանին մէջ իրեն կանոն ըրած է ճշտութեամբ հետեւիլ Սահմանադրութեան : Կուսակցապետներու խորհուրդն ընդունեցաւ ինք իբրեւ երկու չարիքներու փոքրագոյնը : Եթէ նոր ընտրութեան ձեռնարկուէր, Կրեւոյնները պիտի պնդէին Երեսփոխան զրկել և թուրքիոյ հետ պատերազմի բռնուելու վտանգն յառաջ բերել : Թագաւորը Ազգ. ժողովի օրինաւորապէս գումարման հակառակ չէ : Բայց երբ այդ ժողովը գումարի, լուծումը կրնայ դիւրին չլլալ, վասն զի ունէ կանոն չկայ անոր գործողութեան սահման դնող : Թագաւորը այդ գումարման հաւանեցաւ սա պայմանով որ ղինուորական միութիւնը լուծուի : Սպաները հաւանեցան : Նախորդ Վարչապետ Մ. Թէոթօբիս, որ միանգամայն պետն է խորհրդարանի մեծագոյն կուսակցութեան, կ'ընդունի թէ վտանգաւոր քայլ է այս, բայց վերջին հինգ ամիսներու ապօրինաւոր կացութեան երկարաձգումը ա'լ աւելի վտանգաւոր կը համարի : Նոր դահլիճը կազմուեցաւ Վարչապետութեամբ Մ. Տրակումիսի, որ ուղղամտութեան և կարողութեան մեծ համբաւ ունի : Զինուորական միութեան պետ Զորպաս զնդապետը Պատերազմական նախարար եղաւ : — Բ. Դուռը մեծ տէրութիւններուն ծանուցագիր մը զրկելով ուշադրութիւն հրաւիրեց կացութեան ծանրութեան վրայ : Եթէ Կրեւոյնները Յունաստանի Ազգ. ժողովին անդամ զրկեն, պատերազմի պատճառ պիտի բլան : Բայց այդ ժողովը պիտի չգումարի մինչեւ Դեկ. : Թայմ բոլոր տէրութիւններուն զգացումը կը յայտնէ, երբ կ'ըսէ, «Թուրքերը կրնան վստահ ըլլալ թէ տէրութիւնները չեղեալ պիտի նկատեն Կրեւոյններու

ոնէ ընտրութիւն այդ ժողովին համար :» — Հեռագրի մը համաձայն Թագաւորը ներում չնորհած է նաւապետ Թիփալտասի և միւս ըմբոստ սպաներուն :

Փրանս. Փարիզի վիճակը հետզհետէ բարւոյնեցաւ : Երբ ողողեալ փողոցներու ջուրը այնչափ իջաւ որ այլեւս նաւակ դործածել կարելի չէր, զօրքերը տախտակէ կամուրջներ չինեցին անցորդներու համար : Մինչեւ Փետր. 1 այդ կարգի իբր 50 հզմթ. կամուրջ չինուեցաւ : Առաջ ալ 500 նաւակ դործածուած էր անհատներ ազատելու համար : Օգնութեան այս գործը կատարուեցաւ ղինուորներու և նաւազներու ձեռամբ, որոնք ժողովրդին շատ սիրելի դարձան իրենց սիրալիր և անխնջ աշխատութիւններով : Արկածեալներէ շատեր իրենց ընակարաններէն չէին մեկնել, եթէ օգնութեան եկող նաւակին մէջ ղինուոր մը կամ նաւազ մը չտեսնէին : Արդի վտանգներէն մին է փողոցներուն խորասուզումը ստորերկրեայ գետնուղիներու քայքայումէն : Կը վախցուի որ այդ պատճառով տուններու հիմեր խախտած են : Բնակիչներու թոյլ չտրուի իրենց տունները վերադառնալ մինչեւ որ անոնց վիճակը չընտելի կառավարութեան : Խոնաւ տուններու հակահիւսման համար ալ միջոցներ ձեռք առնուած են : Կ'ստուգուի թէ գրեթէ երեք դարէ ի վեր այսպիսի ողողում չէ եղած Փարիզի մէջ և նախորդներէն ոչ մին այսքան աղետալի եղած է : Դեռ կարելի չէ վնասին ճշգրիտ հաշիւը տալ, բայց Փարիզի և չըջաւորները իբր 40 միլիոն Օամ. ոսկի կ'ենթադրուի : Ռուանի մէջ և ուրիշ տեղեր ալ մեծ վնաս եղած է : Մինչեւ Փետր. 4 ազգային հանգանակութիւն ի նպատակ արկածեալներու՝ արտադրած էր 100,000 ոսկի, նոյնչափ ալ օտար երկիրներէ հասած էր (կէսէն շատ աւելին Անգղիայէ և Ամերիկայէ) :

Միաց. Նահանգներ. Վախ կար թէ մաքսային պատերազմ մը պիտի ծագէր Գերմանիոյ և Միաց. Նահանգներու միջեւ, երբ իրենց առեւտրական պայմանագրերուն պայմանաժամը լրանար : Բայց այդ վտանգը անցած է : Ուաշինկթընէ կը հեռագրուի թէ նոր համաձայնութիւն մը կնքուած է, որով Գերմանիա Միաց. Նահանգներուն պիտի տայ ամէն ուրիշ երկիրներու տրուած ամէն իրաւունքներ : — Գոնկրէսի Հանրապետական կուսակցութեան մէջ պատակտումի վտանգ մը կար, որով պիտի վտանգուէր նաեւ Նախագահին կողմէ յանձնարարուած անօրինութիւններուն յաջողութիւնը : Սակայն դժգոհները, բաց ի մէկէն, ժողովի մը մէջ միաձայնութեամբ որոշեցին ոյժ տալ Նախագահին բոլոր յանձնարարութիւններուն :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ. Հօրիզոնը. — Ճլմարիտ հայրենատեր, ճիւղեփիկ Մածիթի. — Կատարեալ փրկաբիւն. — Ներքին կեանք. — Առանց ձեռնադրուելու նուիրում. — Կրթական շարժումներ. — Բաց նստակ. — Անուշի ունի մը. — Հայ կեանքը. — Քաղաքական :

Անա այս պատճառով ինք, թագաւորը, մինակ մը-
նաց առանց զինքը սիրողի և հոգացողի մը, կամ
առանց մէկու մը, որուն կարենար վստահիլ իր
չար նպատակները:

Ան երթալով կեանքէ գոռեցաւ ու մեռնիլ
փափաքեցաւ, բայց Մալքոմի բանակին մօտենալը
իր հին քաջասրտութենէն մնացեալը արթնցուց իր
մէջ և որոշեց մեռնել, ինչպէս ինք կը յայտնէ
«զրահը իր կոնակը»: Ասկէ զատ, կախարդներու
անամէջ խոստումները զինք պարագ Վստահու-
թիւնով մը լեցուցին և ան յիշեց ոգիներու ըսած-
ները թէ կինէ ծնածներէ ոչ մէկը պիտի կրնար
յիւսեալ իրեն և թէ ինք բնաւ չպիտի յաղթահար-
ուէր մինչև որ Պիրնամի անտառը Տընսինէյն փո-
խադրուէր և ինք կը յուսար թէ այդ անկարելի բան
մըն էր: Այսպէս ամբացաւ իր բերդին մէջ, որուն
անտիկ զօրութիւնը պաշարուած մը դիմադրելու
չափ կար: Հոս ան ծուրօրէն սպասեց Մալքոմի
բանակին ժամանումին, մինչև որ օր մը լրարեր
մը եկաւ անոր գունատած ու հաւաքել և տեսած-
ները պատմելու գրեթէ անկարող, որովհետեւ այն
կը յայտնէր թէ ինք բլուրին վրայ պահակ կեցած
պահուն, երբ զէպի Պիրնամ կը նայէր, իրեն այն-
պէս թուեցաւ թէ անտառը սկսաւ շարժիլ: «Ար-
տախօս ստրուկ», պոռաց Մաքսթթ, «եթէ կը սը-
տես սա քովի ծառին վրայ ողջ, ողջ պիտի կախ-
ուիս մինչև որ անօթութենէդ մեռնիս: Բայց՝ եթէ
պատժածդ չիտակ է, հոգս չէ եթէ ըսածս դուն
ինծի ընես»: Որովհետեւ Մաքսթթ իր որդեւորու-
թիւն մէջ դեղեւելու և ոգիներուն երկդիմի գու-
շակութիւններէն կասկածելու սկսած էր: Ինք
վախնալու չէր մինչև որ Պիրնամի անտառը Տըն-
սինէյն գար և հիմա անտառ մը կը շարժէր: «Ինչ
որ է», ըսաւ ան, «եթէ ասոր յայտարարածը չիտակ
է, պէտք է գինուիլ ու դուրս ելլի: Դ՛նչ ասկէ կըր-
նամ փախիլ, Դ՛նչ ալ հոս կրնամ մնալ: Կեանքէ
յոգնիլ սկսած եմ և անոր վերջանալը կը փափաքիմ»: Այս
յուսահատական խօսքերով ան յարձակեցաւ
պաշարողներու դէմ, որոնք բերդին մօտեցած էին:

Լրարերին շարժող անտառի մը պատրանքը ար-
ուող դարմանալի երևոյթը հասկնալ դիւրին էր հի-
մա: Երբ պաշարող բանակը Պիրնամի անտառնե-
րուն մէջէն յառաջ կը քալէր, Մալքոմ, իրեն հնա-
րապէս հրամանատար, հրամայած էր որ իր զին-
ուորներուն իւրաքանչիւրը մէյմէկ ճիւղեր կտրեն
ծառերէն և զայն իրենց առջեւ բռնելով յառաջա-
նան, այս կերպով բանակին թիւը յայտնի պիտի
լըլար: Զինուորներու ձեռքերէն ոստերով այն
յառաջացումի տեսարանը վախցուցած էր լրարերը:
Այս կերպով ոգիին խօսքերը Մաքսթթի հասկցա-
ծէն բոլորովին տարբեր մէկ կերպով կատարուե-
ցան և իր վստահութեան մեծ մէկ նեցուկը ին-
կաւ:

Առաջին պատահութիւնով ծանր ընդհարում մը
տեղի ունեցաւ որուն մէջ Մաքսթթ թէև տկար կեր-
պով պաշտպանուեցաւ իր առերես բարեկամներէն,
որոնք կ'ատէին զինքը և Մալքոմի և Մաքսթթի

խուժքին կը համակրէին, բայց նորէն կոռեցաւ
ծայր աստիճան կատաղութեամբ, քաջութեամբ, ի-
րեն զէմ եկողները շարաշար ջարդելով, մինչեւ
հասաւ այն կէտը ուր Մաքսթթ կը կոռէր: Մաք-
սթթ տեսնելով և մտաբերելով այն ազդարարու-
թիւնը որով ոգին կը թելադրէր Մաքսթթէ՝ բոլոր
մարդերէ աւելի զգուշանալ, ետ դառնալ կ'ու-
զէր, բայց Մաքսթթ, որ զայն վնասած էր բոլոր
կոռի ընթացքին, զայն դառնալէ արդիւնց, կա-
տաղի կոռի մը սկսաւ և Մաքսթթ գէշ նախատինք-
ներ ուղղեց անոր իր կինը և զաւակները սպան-
նելուն համար: Մաքսթթ, որուն սիրտը արդէն
բաւական ամբաստանութեան տակ էր այդ ընտա-
նիքին արեան պատճառով, պատերազմը պիտի
մերժէր, բայց Մաքսթթ ալ աւելի ստիպեց զայն,
զինքը բռնապետ, ոճրագործ և վատ սրիկայ ան-
ունենելով:

Այն ատեն Մաքսթթ յիշեց ոգիին խօսքերը թէ
կինէ ծնածներէ ոչ մէկը կրնար յիւսա մը հասցնել
իրեն և վստահարար ժպտելով Մաքսթթի ըսաւ,
«Մաքսթթ, աշխատութիւններդ պարագի կ'եր-
թան, այնչափ դիւրութիւնով կրնաս ոգին վրայ
աղդել քու սուրովդ, որչափ կրնաս զիս խոցել:
Կախարդուած մարմին մը ունիմ, որ կինէ ծնած-
ներէ ոչ մէկէն պիտի յաղթուի»:

«Յուսահատէ քու կախարդանքէդ», ըսաւ Մաք-
սթթ, «եւ քու ծառայած այդ ստախօս ոգին թող
ըսէ քեզ թէ Մաքսթթ բնաւ կ'ինէ մը ծնած չէ,
այսինքն այնպէս՝ ինչպէս կը ծնին սովորական
մարդիկ»:

«Անիծեալ ըլլայ այն լեզուն որ ինծի այսպէս
կը խօսի», ըսաւ զոդդոջուն Մաքսթթ, որ իր
վստահութեան վերջին նեցուկին իյնալը կըզգար,
«և մարդիկ ապագային բնաւ թող չհաւատան կան-
խաղուշակութեան կախարդներու և ձեռնածու ո-
գիներու որոնք մեզ կը խաբեն կրկին նշանակու-
թիւն ունեցող բառերով և մինչ անոնք խօսքեր-
նին տառապէս կը պահեն, տարբեր նշանակութիւ-
նով մը կը յուսահատեցնեն մեր հոգիները: Քեզի
հետ պիտի չկոռուիմ»:

«Ուրեմն ապրէ», ըսաւ Մաքսթթ ծաղրելով,
«քեզ ցոյցի պիտի դնենք ինչպէս կընեն հրէշները
և գաղանները և ցուցատախտակ մը պիտի դնենք
սա վերտառութիւնով, «Հոս մարդիկ կրնան տես-
նել բռնակալ մը»:

«Երբեք» ըսաւ Մաքսթթ, որուն քաջութիւնը
դարձած էր իր վնասութեան հետ, «Պիտի չապրիմ
երիտասարդ Մալքոմի առջև երկիրպագութիւն ը-
նելու և ռամիկին անէծքներով նախատուելու հա-
մար: Թէև Պիրնամի անտառը Տընսինէյն եկած
ըլլայ և դուն, որ կինէ ծնած չես, ինծի զէմ կըու-
ուիս, ես նորէն վերջին փորձը պիտի ընեմ»: Այս
մոլեգին խօսքերով խոյսցաւ Մաքսթթի վրայ, որ
կատաղի կոռիէ մը ետքը վերջապէս յաղթեց զայն
և անոր դուրիւր կտրելով նուիրեց օրինաւոր երի-
տասարդ գահաժառանգ Մալքոմի, որ կատաղարու-
թեան զլուխը անցաւ, այն կառավարութեան, որ-

մէ մինչեւ այն ատեն զրկուած էր յափշտակիչին մեքենայութիւններով: Եւ ժողովուրդին ու ազնուականներուն ցնծութեան աղաղակներով ելաւ Հեզ մականուանեալ Տընքանի գահը:

Վ Ե Ր Զ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՅ Ի ՊՐՈՒՍԱ

Յունուարի մէջ ընդունուծ զրամներն և իրեղէններն կը հրատարակենք խորին շնորհակալութիւն մատուցանելով բարերարաց: Ա. Ն. Մարաշլեան էֆ. 108, Բ. Աճէմեան 35, Վաճառումէ 15, Տօգ. Ճ. Լուծֆեան 1 ոչխար, Ս. Մինասեան 2 էնկիլէր օրց. 123, Ս. Գ. Սարգիսեան Օրթագիւղ օրց. 35, Ե. Մ. Քէմալեան Ամերիկա 244, Հաճի Միհրան Տօղրամաճեան Նոր Գիւղ ձիթապտուղ, Զ. Գ. Տօնաթոսեան Պաղտատ 62, Ա. Ն. Մարաշլեան 1 ոչխար, Գ. Ս. Գարբէլեան կերպասի կըտորներ, Կ. Կուրտիկեան 54, Զ. Գուրաթիկեան 54, Ատալեան Եղարք Անզղիա 944, որոյ 708 իրենց նուէրն, Տօգ. Պ. Ատամանտիատէս 54, Կ. Ապաճեան Տօպրիճ 22, Զ. Գամճեան Մուտանիա, 100 քաշ ձիթապտուղ, Օ. Տօպրաեան 2 էնկիլէր, պուլամա, Գ. Մկրտիչեան և որդի 54, Թալճեան քոյրեր չաքար, Մ. Գալփազեան Պօլիս 108, Իբրանոսեան եղարք 2 թօփ գապօթ, Պ. Պրուսահարքսեան 118, Զ. Գօնտաեան 2 էնկիլէր օրց. 196, Ա. Ն. Մարաշլեան 1 սնտուկ մանտարին, Զ. Պէրպէրեան Սէօլէզ 5, Օր. Ս. ուզանեան 100 սիմիտ, Յ. Ալիքսանեան Ատափազար օրց. 70, Տ. Յովհաննէսեան 30, Տիկ. Ի. Մինասեան 5, Օր. Ա. Վարդանեան նարինջ, պատ. Թ. Բէնտիկեան 20, Օ. Կուրտիկեան 15, Գ. Մաւեան 80, Ն. Եազուրեան 20, Պարտիզակէ 410, որոյ 98 Աւետ. Եկեզ. պնակէն, 40 Ժ. Բիւրքեան, 20 Տօգ. Յ. Տէր Ստեփանեան, 20 Տիկ. Հ. Տէր Յակոբեան, 20 Տիկ. Ն. Հայկազն, 10 Օր. Ե. Նօտուլեան, 10 Օր. Ե. Աւետեան, 5 Տիկ. Ե. Տէմէտեան, 5 Տիկ. Ա. Փանոսեան, 5 Տիկ. Բ. Սէմէրճեան, 5 Տիկ. Վ. Փիրէնեան, 6½ Տիկ. Ե. Տ. Գրիգորեան, 5 Տիկ. Թ. Պարութճեան, 32 Վեր. Տօգ. Բ. Զէմպրս, 20 Տիկ. Ա. Բիւրքեան, 20 Տիկ. Ա. Գօնտաեան, 20 Տիկ. Տ. Եազուպեան, 20 Օր. Ս. Հայկազն, 10 Օր. Ս. Կէվրէկեան, 10 Տիկ. Ս. Գանչլեան, 5 Տիկ. Վ. Սըլլեան, 5 Օր. Բ. Սէմէրճեան, 5 Տիկ. Ի. Թարթմանեան, 5 Օր. Ե. Պասմաճեան, 3½ Տիկ. Ե. Փաշաեան և 5 Տիկ. Ե. Մխալեան, Տիկ. Միւթէպէրէ Միլիտոն Մալեան Հաճըն 70, որոյ 4 ոսկեղր. միս Օ. Մ. Վօն, 3½ Երանուհի Գապալեան, 10 Տիկ. Զ. Տօմպուրեան, 3½ Տիկ. Թ. Զիրտրմեան, 3½ Մ. Թէնպէլեան, 3½ Մ. Գրիգորեան, 3½ Տիկ. Էֆթալիա, 3½ Ռ. Թաղէոսեան, 20 Տիկ. Միւթէպէրէ Մալեան և 10 Տիկ. Բ. Հեղինեան, Օր. Ա. Ալիքսանեան Սըվազ 5,

Տէր և Տիկ. Մ. Շահանկիրեան 107, Ա. Օհանեան 10, Ս. Տիւրկէրեան 20, Ս. Եազըճըեան Պրուքլին մեր Ատանաջի որբուհեաց համար 47, Ա. Յընտըզեան 20, Մ. Յովհաննէսեան Պօլիս 1 հա. տոր «Համբաւներ», Տիկ. Զ. Մարգարեան Յրէզնօ 1 տարուան «Ասպարէզ» 1910ի, Վեր. Ս. Պ. Մա. նուկեան Տրապիզօն 120, որոյ 20 Տէր և Տիկ. Ս. Պ. Մանուկեան և 90 օրց. և Բանալի, Թ. Ներկա. րարեան Խասկալ 216, որոյ 60 իր նուէր, 60 օրց. 8 Մ. Գապազճեան Արմաշ, 10 Մ. Պօլիկեան, 10 Հ. Գապազճեան Արմաշ, 10 Աւետ. Ժողովարանի պնակէն, Տիկ. Վ. Ներկարարեան 20, Յ. Պարութճեան 20, Յ. Մարտիկեան 10 և Խասկալի ժողովարանի պնակէն 11, Յ. Գալիօնեան 20, Գ. Զիզմէճեան Մապլան 40, Ա. Մ. Ժամկոչեան Անզղիա 70, որոյ 22 իր նուէր և 48 հանգուցեալ Տիկ. Ե. Խաչիկեանի (Ակն) Արեւ. Որբանոցի բրած կըտակի տոկոսը, Մ. Թաղէոսեան 40, Գ. Յակոբեան 20, Արշարունի Սրբազան 20, Վեր. Գ. Գէորգեան Ռուսնուզ 142, որոյ 45 օրց. և 97 հանգանակութիւն հետեւեալներէ. — Մ. Տէրտէրեան 1 ֆր. Զ. Բէպանեան 2 ֆր., Ն. Պէղազեան 5 ֆր., Ս. Գուլում. ճեան 5 ֆր., Վ. Յ. Թանտրճեան 1 ֆր., Մ. Պ. Մանուէլեան 1 ֆր., Ա. Շինազ 1 ֆր., Ն. Ստ. տրճեան 2 ֆր., Ունի 50 սանթրիմ, և Եղարք Գալփաեան 2 ֆր.: (Հաճի որոյ զրեկ յատուկ անուանք) Յ. Շէքէրճեան Պօլիս 16, Յ. Պօտուրեան 54, Կօչկակար մը 10, Որբի մը համար 216, Գ. Զաքարեան Ճէրրահ 2 տուփ չիրամի հունտ, Տիկ. Ե. Փալիազեան Ճէրրահ Թարահա, Տ. Շալճեան 20 Օր. Ա. Իշխանեան Ամերիկա 48, Զ. Օհանեան 2 ոչխար:

Գումար 4212 դէկն.

Պար. Թորոս Բէնտիկեանի Դ. հանգանակութեան հաշիւ. Ինէ Կէօլի 95 դհ., Եէնիճէ 429 դհ. 10 փրյ., Ճէրրահ 415 դհ., Պիլէճիկ 465 դհ. 30 փրյ., Կէօլտաղ 172 դհ. 30 փրյ., Նոր Գիւղ 59 դհ. 20 փրյ., Թիւրքմէն 145 դհ., Հիսարլըզ 109 դհ., Պէօլիք Գարաղաճ 130 դհ. 20 փրյ., Պէյ Եալլա 60 դհ., Նոր Պազար 20 դհ., Մուրատ Զայ 216 դհ., Զալղարա 439 դհ. 30 փրյ., Ալընճա 62 դհ. 30 փրյ., Էսկի չէր 20 դհ., Այլ և այլք 25 դահեկան: Գումար 2865 դհ. 10 փարա:

Նուիրուած են նաեւ 400 քաշ չամիչ, նպարեղէններ, լաթեղէններ եւն.: — Ենիշէհիբի մէջ հաւաքուած 257 դահեկանի տեղւոյն քահանան Պրուսայի Առաջնորդին խրկած ըլլալով նա ալ «Կարմիր Խաչ»ի տուած է, ուստի հաշիւէն զուրա ձգած ենք:

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Կ. պոլսոյ Ե. Բ. Ընկերակցութեան աղօթքի ժողով, Ժամը 9, 30ին (Ը. Թ.) Միշըն Հառաի մէջ, Գումարափու: